

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики**

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами банку»

здобувача вищої освіти II курсу, групи ОМУ-22-6,
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
освітня програма «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

підпис

Бароменка Олександра Олександрівна

Науковий керівник:

підпис

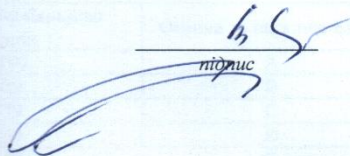
Краєвський Володимир Миколайович
доктор економічних наук, професор

Керівник освітньо-професійної програми:

підпис

Мискін Юрій Ігорович
доктор економічних наук, доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики,
протокол від «19» січня 2024 р. № 8

підпис

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2024

Реєстрація №

2
номер

15.01.2024
дата

В. М. Кравчук
підпис фізичної

БЛАНК ОЦІН

Результат
перевірки

до захисту, на
доопрацювання

15.01.2024
дата

В. М. Кравчук
ініціали, прізвище
керівник

Об'єкти

Результат захисту

4(75)с
оцінка

02.02.2024
дата захисту

ОЦІНЮ

1. Зміст випускн
- теоретичного
- зв'язок з пра
- представляти ма
- послідовності, на
- та пропозицій)
2. Дотримання
- оформлення
3. Вчасне викона
- етапах у встан
- терміни
4. Рецензент

Голова комісії

підпис

В. М. Савиук
ініціали, прізвище

Члени комісії

підпис

Ю. Т. Мисюк
ініціали, прізвище

підпис

В. М. Красівський
ініціали, прізвище

підпис

Ю. М. Стаєнко
ініціали, прізвище

РАЗО

ОЦ

1. Доповідь
2. Роздатковий м
3. Знання та
- практичного м
- відповідати на з
4. Апробація
- (конференціях)

РАЗО

ЗАГАЛЬНА КІ

ПЕРЕВЕД

Оцінка за 10
бальною шкал

75

Правил

Оцінка за 1

шка

90

80

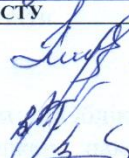
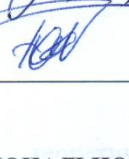
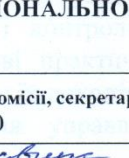
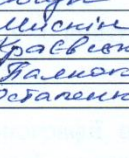
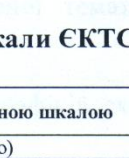
70

60

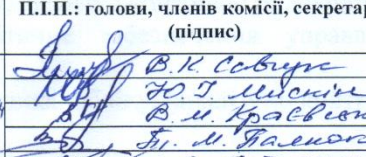
50

35

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	2		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	35		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	0		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	40		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	75		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
75	C	4	02.02.2024	 В.К. Собур Г.Т. Мискін В.М. Кравецький М.М. Дольняк С.О. Особаченко

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально-науковий інститут обліку, аналізу та аудиту

Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма: «Управлінський облік та бізнес-аналітика»

Затверджую

Завідувач кафедри облікових
технологій та бізнес-аналітики

Т.М. Паянок

«01» жовтня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на випускню кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти

Бароменка Олександра Олександровича

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами банку», затверджена наказом ректора від 30.11.2022 № 1254.

2. Строк здачі закінченої роботи: 15 січня 2024 р.

3. Цільова установка (мета роботи): обґрунтування теоретичних положень стосовно удосконалення системи обліку, аналізу і контролю в управлінні доходами банків, а також розробка на цій основі практичних рекомендацій з організації та методики обліку, аналізу і контролю їх доходів.

Об'єкт дослідження: обліково-аналітичне забезпечення управління доходами банку.

Предмет дослідження: зміст та методика обліку, аналізу і контролю доходів банку.

4. Вихідні дані до роботи: законодавство України, монографії щодо обліку доходів банку, наукові статті, публікації із зазначеної тематики, аналітичні дані тощо.

5. Перелік графічного матеріалу: 19 таблиць, 4 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

- економічна сутність та характеристика доходів банку;
- методичні основи обліку, аналізу та контролю в управлінні доходами банку;

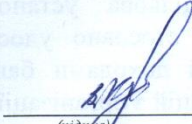
- характеристика економічної діяльності бази дослідження;
- оцінка, визнання та відображення доходів в системі бухгалтерського обліку банку;
- організація управлінського обліку доходів банку;
- методика аналізу і прогнозування доходів банку;
- організаційно-інформаційні засади контролю доходів банку

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.09.2022-30.11.2022	01.12.2022
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	02.11.2022-23.05.2023	16.12.2022
2.2	другий розділ	24.05.2023-24.10.2023	25.12.2022
2.3	третій розділ	27.10.2023-11.12.2022	03.01.2023
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	18.12.2023-29.12.2023	29.12.2023
4	Попередній захист роботи	29.12.2023	19.01.2024
5	Отримання відгуку керівника роботи	29.12.2023	29.12.2023
6	Отримання зовнішньої рецензії	22.01.2024-26.01.2024	26.01.2024
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	29.12.2023	19.01.2024
8	Захист дипломної роботи	01.02.2024-02.02.2023	01-02.2024

8. Дата видачі завдання: «01» жовтня 2023 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

(підпис) В.М. Краєвський
ініціали, прізвище

10. Керівник освітньої програми

(підпис) Ю.І. Михайлов
ініціали, прізвище

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти

(підпис) О.О. Баран
ініціали, прізвище

ази дослідження;
в системі бухгалтерського обліку банку;

ів банку;
в банку;
ролю доходів банку

Строк виконання
етапів роботи

ланом	фа
2-30.11.2022	01
2-23.05.2023	16
3-24.10.2023	25
3-11.12.2022	03
4-29.12.2023	29
2.2023	19
2.2023	29
-26.01.2024	26
2.2023	19
-02.02.2023	01-0

В.М. Крає
ініціали, пр

Ю.І. Ми
ініціали, пр

О.О. Баро
ініціали, пр

АНОТАЦІЯ

«Обліково-аналітичне забезпечення управління доходами банку»

Мета роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень стосовно удосконалення системи обліку, аналізу і контролю в управлінні доходами банків, а також розробка на цій основі практичних рекомендацій з організації та методики обліку, аналізу і контролю їх доходів.

Завданнями роботи є навести економічну сутність та характеристики доходів банку; охарактеризувати методичні основи обліку, аналізу та контролю в управлінні доходами банку; навести характеристику економічної діяльності банку дослідження; описати оцінку, визнання та відображення доходів в системі бухгалтерського обліку банку; розглянути організацію управлінського обліку доходів банку; навести методику аналізу і прогнозування доходів банку; визначити організаційно-інформаційні засади контролю доходів банку.

Предметом дослідження є зміст та методика обліку, аналізу і контролю доходів банку.

Об'єктом дослідження виступає обліково-аналітичне забезпечення управління доходами банку.

Базою дослідження виступає АТ «Ощадбанк».

За результатами дослідження сформульовані практичні рекомендації для удосконалення процесів управління доходами банку.

Одержані результати можуть бути використані підприємствами, організаціями та установами, що здійснюють банківську діяльність.

Дипломна робота містить 78 сторінок, 19 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 23 найменувань, 1 додаток.

Ключові слова: доходи банку, управління доходами банку, обліково-аналітичне забезпечення, облік і аналіз доходів банку.

Рік виконання дипломної роботи: 2023 р.

Рік захисту роботи: 2024 р.

SUMMARY

«Accounting and Analytical Software for Bank Revenue Management»

The purpose of the work is to substantiate theoretical provisions regarding the improvement of the accounting, analysis, and control system in bank revenue management, as well as to develop practical recommendations based on the organization and methodology of accounting, analysis, and control of their income.

The objectives of the work include outlining the economic essence and characteristics of the bank's income; characterizing the methodological foundations of accounting, analysis, and control in bank revenue management; providing a description of the economic activities of the research base; detailing the assessment, reflection of income in the bank's accounting system; examining the organization of managerial accounting for the bank's income; presenting the methodology of analysis and forecasting of the bank's income; determining the organizational and informational principles of income control for the bank.

The subject of research is the content and methodology of accounting, analysis, and control of the bank's income.

The object of the research is the accounting and analytical software for bank revenue management.

The basis of the research is on JSC «Oschadbank».

The results of the study have led to the formulation of practical recommendations for improving the bank's revenue management processes.

The obtained findings can be utilized by enterprises, organizations, and institutions involved in banking activities.

The thesis comprises 78 pages, 19 tables, 4 figures, a list of 23 citations, and 1 appendix.

Key words: bank income, bank revenue management, accounting, analytical software, accounting and analysis of bank income.

Year of completion of the work: 2023

Year of protection of work: 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМ БАНКУ.....	11
1.1. Економічна сутність та характеристика доходів банку.....	11
1.2. Методичні основи обліку, аналізу та контролю в управлінні доходами банку	18
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМИ БАНКУ.....	27
2.1. Характеристика економічної діяльності бази дослідження.....	27
2.2. Оцінка, визнання та відображення доходів в системі бухгалтерського обліку банку	33
2.3. Організація управлінського обліку доходів банку.....	39
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМИ БАНКУ.....	49
3.1. Методика аналізу і прогнозування доходів банку.....	49
3.2. Організаційно-інформаційні засади контролю доходів банку.....	55
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	67
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Однією з важливих складових ринкової економіки є банки. Провідна роль банківської системи у залученні, накопиченні та розміщенні залучених коштів з метою фінансування суб'єктів всіх галузей національної економіки вимагає особливо уважного ставлення до управління їх розвитком. Результати аналізу динаміки банківської системи за основними показниками дозволяють стверджувати, що на цей час банківську систему України в основному сформовано і подальший її розвиток прямо залежить від ефективності діяльності уже існуючих банків та від їх здатності забезпечити ринок банківським продуктом.

Перебуваючи у складних умовах реформування економіки, що супроводжується інфляцією, уповільненням розрахунків, зростанням фінансових ризиків, загостренням конкурентної боротьби, комерційні банки змушені шукати ефективні шляхи мінімізації ризиків та забезпечення рентабельної діяльності. Перехід банківської системи на дворівневу структуру, за якою сформовано кредитні системи країн з розвиненою ринковою економікою, визначив економічні пріоритети діяльності комерційних банків, серед яких одним з найважливіших стало підвищення ринкової вартості банку за рахунок прибутку та інших джерел фінансових ресурсів.

Отже, доходи, які обумовлюють його величину, в умовах ринку стають основними показниками оцінки діяльності комерційних банків. Як важливе джерело формування капіталу, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності банку, доходи є однією із стратегічних цілей управління та найважливішим об'єктом обліку, аналізу та контролю. Разом з тим, динаміка доходів вітчизняних комерційних банків протягом останніх років характеризується стійкою тенденцією випереджаючого зростання витрат порівняно з доходами банків, що призвело до зниження витратовіддачі і обумовило зменшення рентабельності їх доходів.

Дослідженню проблем управління банками, зокрема управління доходами присвячені праці таких вчених та фахівців: І. М. Парасій-Вергуненко, Криклій О. А., А. М. Герасимович, О. Я. Стойко досліджували банківську діяльність загалом, О. П. Зоря, Л. П. Снігурська.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень стосовно удосконалення системи обліку, аналізу і контролю в управлінні доходами банків, а також розробка на цій основі практичних рекомендацій з організації та методики обліку, аналізу і контролю їх доходів. Поставлена мета потребує вирішення наступних завдань:

- навести економічну сутність та характеристику доходів банку;
- охарактеризувати методичні основи обліку, аналізу та контролю в управлінні доходами банку;
- навести характеристику економічної діяльності бази дослідження;
- описати оцінку, визнання та відображення доходів в системі бухгалтерського обліку банку;
- розглянути організацію управлінського обліку доходів банку;
- навести методику аналізу і прогнозування доходів банку;
- визначити організаційно-інформаційні засади контролю доходів банку.

Об'єктом дослідження є доходи банку, а предметом дослідження – зміст та методика обліку, аналізу і контролю доходів банку.

Виконання роботи ґрунтується на застосуванні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. Особливе місце належить таким загальнонауковим методам, як аналіз, синтез, аналогія, моделювання. Спеціальні методи (анкетування, групування, порівняння, розрахунок середніх та відносних величин, деталізація, елімінування, методи факторного аналізу) застосовувались переважно в аналізі величин доходу банку, а також у дослідженні стану обліку та аналізу доходів банків.

Практичне значення результатів дослідження полягає у підвищенні ефективності управління доходами банків на основі впровадження сформованих рекомендацій з організації і удосконалення обліку, аналізу і контролю їх доходів.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМИ БАНКУ

1.1 Економічна сутність та характеристика доходів банку

Основою ефективної діяльності банку є доходи, які він одержує протягом визначеного періоду. Доходи банку складають сукупний (валовий) дохід, величина якого залежить від обсягу та вартості послуг, наданих банком за відповідний період.

У загальному визначенні дохід – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання капіталу(за винятком зростання, обумовленого внесками власників до статутного капіталу). Це визначення відповідає вимогам Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» до визнання та класифікації доходу від діяльності підприємства і, на наш погляд, може бути розповсюджено на банки на тій підставі, що, незважаючи на певні особливості, банки, як і інші суб'єкти ринкової економіки, отримують доходи, якщо мають змогу реалізувати свій продукт. Отже, згідно з НПСБО 15, «дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена» [13].

Банк для визнання доходу застосовує п'яти крокову модель аналізу: ідентифікувати договір; ідентифікувати окремі зобов'язання до виконання в межах укладеного договору; визначити ціну договору; розподілити ціну договору між зобов'язаннями до виконання; визнати дохід, коли (або в міру того, як) виконується зобов'язання до виконання.

Доходи банку виступають базою для розвитку діяльності банківської установи та забезпечують реалізацію таких основних завдань:

1) основна частина доходів банку спрямовуються на покриття витрат, які пов'язані з банківською діяльністю, таким чином забезпечуючи самоокупність операцій банку;

2) частина доходів банку становить основу для формування чистого прибутку, за рахунок чого формуються фонди та резерви, необхідні для зниження можливих ризиків та самофінансування розвитку банку в довгостроковій перспективі.

Підходи різних науковців щодо тлумачення поняття «доходи банку», деякі з яких наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Визначення поняття «доходи банку» різними авторами

№ п/п	Автор	Визначення
1	К.А. Марченко	Доходи банку – це «сукупний дохід від усієї активної діяльності банківської установи» [12].
2	О. Я. Стойко	Доходи банку – «загальна сума коштів, отриманих банком від здійснення активних операцій. До них відносять: отримані відсотки, доходи і комісія від надання послуг, доходи від операцій з цінними паперами, валютою, золотом та інші доходи» [21].
3	А. М. Герасимович	Доходи банку – це «зростання економічних вигод протягом періоду, що аналізується, в результаті реалізації банківського продукту та іншої діяльності банку у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань» [1-2].
4	О. А. Криклій	Доход банку – «кошти, які надійшли в розпорядження банку в результаті його діяльності» [10].
5	І. М. Парасій-Вергуненко	«Доходи банку – це збільшення економічної вигоди за сукупністю господарських операцій, крім операцій з реалізації додаткової кількості акцій банку, які ведуть до: 1) збільшення суми активів банківської установи без відповідного збільшення суми її зобов'язань; 2) зменшення суми зобов'язань банківської установи без відповідного зменшення суми її активів» [14].

Джерело: [1, 2, 10, 12, 14, 21].

Критерії визначення доходу мають застосовуватись окремо до кожної операції або до двох чи більше операцій разом, якщо це впливає з їх суті. Із твердженням щодо доцільності застосування даних критеріїв до окремих елементів однієї операції можна погодитися тільки за умови, якщо будуть визначені обмежувальні параметри такого поєднання. Відсутність обмежень з

високою долею імовірності може призвести до подвійного урахування доходів, що суперечить попередньому визначенню доходу як економічної категорії. Ефективне управління доходами ґрунтується на їх класифікації за попередньо обґрунтованими ознаками. Основою класифікації доходів є розподілення їх за видом діяльності, наслідком якої є їх утворення. За видом діяльності прийнято розрізняти банківські та небанківські доходи.

Банківські доходи є наслідком діяльності банків, яка регламентується Законом України «Про банки і банківську діяльність» [5]. Небанківські доходи не відносяться безпосередньо до основної діяльності банку і утворюються внаслідок здійснення небанківських операцій (господарських тощо).

Подальша деталізація банківських доходів здійснюється відповідно до джерел їх утворення [5]. За цією ознакою розрізняють процентні, комісійні, торговельні та інші банківські доходи.

Джерелом формування процентних доходів є процентні операції, доходи від яких обчислюються пропорційно терміну і вартості створеного активу та можуть розглядатися як компенсація витрат і ризику комерційного банку, що виникають внаслідок створення процентних активів. Виходячи з даного визначення, до процентних доходів належать:

- доходи за коштами, розміщеними у вигляді кредитів і депозитів, та за іншими фінансовими інструментами, що відповідають наведеному вище визначенню, у тому числі, доходи за цінними паперами з фіксованим прибутком;
- доходи, отримані у вигляді дисконту за придбаними банком цінними паперами;
- комісійні доходи, що за природою їх отримання подібні до процентних доходів і відповідають їх визначенню, наведеному вище.

Комісійні доходи (крім віднесених за характером утворення до процентних доходів) складаються з доходів, джерелом яких є валютні, касові, фондові, трастові, трансфертні операції, що полягають у наданні відповідних до характеру операції послуг клієнтам (контрагентам). До комісійних доходів належать:

- комісійна винагорода за надання гарантій щодо розміщення позик від імені інших кредиторів та за операціями з цінними паперами;

- комісійна винагорода за розрахунково-касове обслуговування, обслуговування кредитних рахунків, зберігання цінностей та здійснення операцій з цінними паперами;

- комісійна винагорода за проведення операцій з іноземною валютою, продаж або купівлю монет і банківських металів для третіх сторін;

- інші комісійні доходи за визначеними вище банківськими операціями. Торговельні доходи формуються за рахунок доходів від операцій з купівлі-продажу різноманітних фінансових інструментів. Отже, їх джерелом є торговельні операції банків. До торговельних доходів належать:

- доходи банків від діяльності на валютному ринку і ринку банківських металів;

- доходи від операцій з продажу цінних паперів; доходи від торгівлі іншими фінансовими інструментами.

Стосовно даної групи доходів треба зауважити, що прагнення з абсолютною точністю реалізувати у вітчизняному обліку вимоги МСБО «Розкриття інформації у фінансовій звітності банків та аналогічних фінансових інститутів», призвело до їх дискримінації у Звіті про прибутки і збитки. Замість повного відображення у звітності цю групу доходів згорнуто до визначення чистого торговельного доходу. Це відповідає п.15 названого вище документа, у якому зазначено, що «прибутки та збитки, які виникають від кожної з наступних операцій, звичайно показуються на нетто-основі: (а) продаж і зміна у балансовій вартості комерційних цінних паперів; (b) продаж інвестиційних цінних паперів; і (с) валютні операції».

Впровадження цього положення, на нашу думку, погіршує інформаційні якості звіту про прибутки та збитки. Немає потреби доводити, що відображення фінансового результату від торговельних операцій серед доходів банку порушує методичні засади визначення сукупних доходів, зменшуючи і ті, і інші на величину втрат за торговельними операціями. Навряд чи це можна визнати за

доцільне. Адже метою обліку фінансових результатів не є виключно визначення суми прибутку (збитку). Його спрямовано на створення інформаційного забезпечення управління доходами як чинниками, що обумовлюють абсолютну величину і рівень прибутку банку. Отже, відображення у доходних статтях величини доходу від торговельних операцій, скоригованого на суму втрат, або навіть від'ємну величину втрат методично не виправдано. Втрати від торговельних операцій, на наш погляд, мають бути відображені у витратних статтях, а доходи від торговельних операцій показані у повному обсязі.

Джерелом інших банківських операційних доходів є операції, які за своїм характером відрізняються від визначених вище. До інших банківських операційних доходів належать:

- доходи від продажу цінних паперів на інвестиції та від вкладень в асоційовані і дочірні компанії;
- дивідендний дохід за акціями та іншими вкладеннями, що зберігаються як об'єкт торгівлі;
- доходи від оперативного лізингу;
- доходи від наданих консультацій;
- штрафи та пені, отримані внаслідок банківських операцій;
- інші банківські операційні доходи.

Небанківські операційні доходи виникають у процесі здійснення небанківських операцій, які є складовою діяльності комерційного банку. До цієї групи доходів належать:

- доходи від продажу основних засобів і нематеріальних активів;
- доходи від фінансових інвестицій;
- доходи від орендних операцій;
- доходи неопераційних підрозділів банку від продажу небанківських послуг;
- інші небанківські операційні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку;

- інші небанківські доходи (штрафи, отримані за господарськими операціями тощо).

Крім визначених вище джерел утворення доходів, окремо доцільно розглянути джерела, утворення яких є наслідком зменшення резервів за заборгованістю. Причини такого зменшення можуть бути як позитивними (поліпшення якості активів), так і негативними (згорання обсягів основної діяльності банку і скорочення відповідних активів). Отже, оцінюючи факт утворення доходів від зменшення резервів за заборгованістю, треба зважати на те, що їх наявність або зростання не завжди є позитивним явищем.

Особливістю доходів комерційного банку є те, що вони формуються у невиробничій сфері і внаслідок цього умови їх визнання суттєво відрізняються від умов визнання доходу від реалізації продукції. Оскільки доходи комерційного банку пов'язані з наданням послуг, вони, згідно з НП(С)БО 15 «Дохід», визнаються, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Достовірність оцінки результату операції з надання послуг ґрунтується на дотриманні наступних умов:

- можливості достовірної оцінки доходу;
- імовірності надходження економічних вигод від надання послуг;
- можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на дату балансу;
- можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг та необхідних для їх завершеності.

Отже, остаточна оцінка доходу від надання послуг вимагає співставлення його з витратами, які здійснюються для отримання доходу, і визначення результату даної операції: прибутку або збитку.

Управління доходами – це процес розроблення й прийняття управлінських рішень на основі планування, аналізу та контролю за доходами банку, що спрямовані на досягнення їх оптимальної структури шляхом виявлення ефективних напрямів розміщення ресурсів банку. При цьому основними

напрямами та головною метою управління доходами, виходячи з визначення цього терміна, є їх оптимізація або максимізація (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Система управління доходами банку

Джерело: [22].

Аналізуючи рис. 1.1, можемо дійти висновку, що напрями управління доходами банку включають у себе управління та оптимізацію бізнес-процесами. Приділяючи увагу ризикованості, вибір конкретних активних операцій залежить від загальної стратегії банку та його схильності до ризику.

Під час оцінки рівня дохідності банку беруться до уваги не тільки кількісні показники рівня доходів, але і стабільність джерел доходу, а також ступінь ризику. Ризик визначається за наявністю достатніх резервів для покриття збитків за активними операціями, адекватністю власного капіталу, якістю портфеля активів. З метою реалізації поточного регулювання доходами

банківська установа більшу увагу приділяє плануванню (короткостроковому) і контролю; виявленню кількісних цілей і термінів їх досягнення; моніторингу досягнутих змін; активній політиці ціноутворення.

Доходи банку піддаються впливу широкого спектру різних чинників, як зовнішніх, так і тих, на які банк може здійснювати певний вплив (внутрішніх). Банківська установа зобов'язана враховувати як мінімум ті фактори, від яких залежать базові структурні елементи: процентний, комісійний дохід та результат від проведення торговельних операцій. Отже, доходи банку – багатогранний показник, що становить собою суму всіх доходів від проведення усіх видів банківської та небанківської діяльності. Визначення структури доходів відбувається від завдань органів управління банку та мета аналізу, що проводиться.

1.2 Методичні основи обліку, аналізу та контролю в управлінні доходами банку

Україна за характером правового регулювання може бути віднесена до групи країн, що застосовують континентальну модель обліку. Це підтверджується прийняттям Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також впровадженням наказами Національного банку України положень з організації та методології бухгалтерського обліку у банках. Треба визнати, що соціально-економічні умови в Україні характеризуються нестабільністю. Саме цим обумовлюється спрямованість обліку на забезпечення потреб оподаткування аж до утворення податкового обліку, що на даному етапі економічного розвитку, на нашу думку, є цілком доцільним.

Отже, фінансовий облік в Україні регламентовано законодавчими актами та іншими нормативними документами правового характеру, значна частина яких розповсюджується і на банківську систему. Незважаючи на ці відмінності, в усіх країнах з розвиненою ринковою економікою фінансовий облік ведеться у

відповідності до національних стандартів обліку. Все наведене вище стосується і бухгалтерського обліку в банках. Виключення складають лише форми та зміст фінансової звітності, що обумовлено специфікою банківської діяльності.

Різноманітність підходів до формування національної системи обліку і звітності країн ринкової орієнтації перешкоджає взаємодії суб'єктів економіки на міжнародному рівні і спонукає їх до пошуку шляхів вирішення даної проблеми. Саме з цією метою запроваджено міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

На міжнародному рівні систему обліку і звітності комерційних банків визначають наступні нормативні документи:

- МСБО 1 «Представлення фінансової звітності»;
- МСБО 8 «Чистий прибуток або збиток за період, фундаментальні помилки та зміни в обліковій політиці»;
- МСБО 12 «Податки на прибуток»;
- МСБО 27 «Зведена фінансова звітність та облік інвестицій у дочірні компанії»;
- МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»;
- МСБО 30 «Розкриття інформації у фінансових звітах банків та подібних фінансових установ»;
- директива Ради Європейського Економічного Союзу «Про річну та консолідовану звітність банків та інших фінансових установ» від 08 грудня 1986 року № 86/635/ЄЕС.

Крім цього, форми основної фінансової звітності банків мають відповідати загальновизнаним моделям, що використовуються в міжнародній банківській практиці.

Системна побудова обліково-аналітичного процесу в управлінні доходами банку ґрунтується на визначенні бухгалтерського обліку як процесу виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про доходи банку зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Наведене визначення сформульоване у відповідності до статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

[16]. Прийнятий дещо пізніше Закон України «Про банки і банківську діяльність» [5] також підкреслює необхідність реалізації основної функції бухгалтерського обліку, звертаючи увагу на те, що «бухгалтерський облік повинен забезпечувати своєчасне і повне відображення всіх банківських операцій і надання користувачам достовірної інформації щодо стану активів і зобов'язань, результатів фінансової діяльності та їх змін». Зауваживши, що з даного визначення вилучено вимогу щодо відображення в обліку капіталу банку, треба відмітити, що Закон підтверджує необхідність надання Інформації про результати фінансової діяльності банку.

Разом з тим, прийнятий майже через півтора роки після Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про банки та банківську діяльність» з невідомих причин уникає посилянь на попередній нормативний акт, протиставляючи йому «правила, встановлені Національним банком України», про що недвозначно свідчить стаття 68 «Загальні принципи ведення бухгалтерського обліку і звітності в банках»: «Банки організують бухгалтерський облік відповідно до внутрішньої облікової політики, розробленої на основі правил, встановлених Національним банком України у відповідності до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і положень (стандартів) України» [16].

Отже, навіть поверховий огляд введеного у дію Закону України «Про банки та банківську діяльність» свідчить про його недосконалість, принаймні, стосовно питань організації бухгалтерського обліку в банках.

Повертаючись до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [16] можна визначити, що метою бухгалтерського обліку доходів банку є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації щодо фінансових результатів його діяльності для прийняття управлінських рішень.

Формування системи обліку, аналізу і контролю доходів здійснюється у межах загальної побудови облікового процесу банку, який розглядається як технологічний процес, де у результаті перетворення первинної інформації

формується вихідна продукція у вигляді відповідних показників щодо фінансових результатів, які, власне, і є основною інформаційного забезпечення управління фінансовою діяльністю комерційного банку.

В умовах електронної системи обробки облікової інформації побудова обліково-аналітичного процесу ґрунтується на забезпеченні технології перетворення первинної облікової інформації у вихідні дані щодо доходів банку, які є основою інформаційного забезпечення управління фінансовими результатами в комп'ютерному середовищі.

Технологія обліку доходів складається з етапів первинного, поточного та підсумкового обліку, які в умовах сучасних інформаційних технологій є елементами єдиної інформаційної системи управління діяльністю банку. Невід'ємною складовою цієї системи є контрольні-аналітичні елементи, які ґрунтуються на одержанні та перетворенні облікової інформації.

Організація облікового процесу в умовах електронної обробки економічної інформації щодо доходів банку передбачає наступні етапи:

- 1) документування господарських фактів;
- 2) узагальнення первинної облікової інформації у зведених бухгалтерських регістрах (журналах та відомостях аналітичного обліку);
- 3) формування внутрішньої та зовнішньої фінансової звітності;
- 4) закриття облікового періоду та формування архіву облікових даних.

Бухгалтерська робота в банку складається з двох видів: операційної та облікової. До операційної роботи, що за своїм змістом спрямована на обслуговування клієнтів та обробку первинної документації, включаються наступні етапи:

- перевірка відповідності операції чинному законодавству України;
- перевірка правильності оформлення документів;
- перевірка правильності бухгалтерських записів щодо відображення в обліку здійснених операцій;
- перевірка можливості здійснення операцій (наявність коштів на рахунку тощо);

- передача документів для подальшої комп'ютерної обробки.

Облікова робота полягає у наступному:

- веденні обліку за внутрішньобанківськими операціями, у тому числі, обліку доходів, витрат та прибутку від операцій;
- контролі реєстрації здійснених операцій та перевірці правильності і достовірності Інформації, вміщеної у регістрах аналітичного та синтетичного обліку, отриманих у вигляді відповідних машинограм (електронних таблиць);
- звірянні та підтвердженні даних аналітичного і синтетичного обліку на основі складання щоденного балансу;
- підготовці і складанні звітності, у тому числі, звіту про прибутки та збитки;
- формуванні архівних папок документів.

Тривалий період при визначенні пріоритетів автоматизації бухгалтерських робіт перевага віддавалася операційній діяльності. У той же час, значна частина облікових робіт здійснювалась вручну, що негативно впливало на їх якість. Локалізація обліку доходів на рівні відповідних АРМ бухгалтера також ґрунтується на реалізації принципу модульності побудови автоматизованих робочих місць. Модульна побудова АРМ дозволяє виділити облік доходів за окремими операціями, сформувавши модульні набори облікових даних, на базі яких вирішуються облікові, контрольні та аналітичні задачі в системі управління даними операціями.

Інформація, що накопичується у локальній базі даних підсумкового обліку, поєднує правову, нормативно-довідкову, планову і фактографічну інформацію, яка супроводжує облік, аналіз і контроль доходів на всіх етапах їх утворення. На відміну від інформаційних потоків попередніх рівнів, підсумкова інформація має бути класифікована і систематизована відповідно до вимог створення єдиної інформаційної системи управління фінансовими результатами банку. Отже, підсумковий облік – це завершальна стадія облікового процесу, на якій реалізується інформаційний продукт. На цій стадії здійснюється: видача

інформації згідно із встановленими пріоритетами (тобто забезпечується адресність і терміновість інформації); багатoproграмний режим забезпечення користувачів інформацією у реальному масштабі часу; складання фінансової звітності та її надання за належністю; аналіз фінансових результатів; заключний контроль банківських операцій; прогнозування доходів.

Задачі облікового комплексу мають тісний інформаційний взаємозв'язок і зв'язок з задачами інших комплексів, які визначаються такими функціями управління як організація, контроль, мотивація, планування та прогнозування доходів банку. Реалізація визначених функцій управління ґрунтується на побудові ефективної системи економічного аналізу і внутрішнього контролю.

Аналіз доходів банку здійснюється шляхом реалізації принципів характеристик методу економічного аналізу, до яких належать:

- використання системи економічних показників для характеристики параметрів досліджуваного об'єкта в статичі та динаміці;
- вивчення причин зміни економічних показників;
- виявлення та дослідження взаємозв'язку між показниками з метою підвищення ефективності управління досліджуваним об'єктом.

Метод визначає необхідність та місце застосування відповідних прийомів і засобів аналізу. Сукупність прийомів і засобів виконання конкретної аналітичної роботи щодо доходів є методикою аналізу фінансових результатів.

Економічний аналіз, нарівні з обліком, є важливим джерелом фактографічної інформації щодо фінансових результатів, яка використовується для контролю доходів банку. Внутрішній контроль фінансових результатів як важлива функція управління передбачає дослідження доходів відповідно до чинного законодавства і нормативно-правових документів, що регулюють фінансову діяльність комерційного банку.

Метод внутрішнього контролю спирається на застосування загальнонаукових і специфічних методичних прийомів. Серед останніх важливе місце займають розрахунково-аналітичні методичні прийоми. З деякою долею умовності, можна стверджувати, що рівень організації внутрішнього контролю

залежить від ступеню використання у ньому результатів економічного аналізу. Інформаційне супроводження фінансової діяльності банку створює необхідні умови для використання сучасних методик аналізу і контролю на всіх стадіях облікового процесу. Висока ефективність здійснення аналітично-контрольних процедур в умовах застосування електронної обробки інформації дозволяє запропонувати методику аналізу і контролю фінансових результатів, яка передбачає органічне поєднання методичних прийомів оперативного, ретроспективного і перспективного економічного аналізу і внутрішнього контролю.

Задачі обліку, аналізу і контролю, які вирішуються в системі управління доходами банку, розподілені за рівнями облікового процесу, наведено у таблиці 1.2. Дані таблиці 1.2 дозволяють простежити залежність задач підсумкового обліку від постановки і розв’язання задач попередніх рівнів.

Таблиця 1.2.

Перелік задач обліку, аналізу і контролю доходів за рівнями облікового процесу

Етап облікового процесу	Задачі, що вирішуються на відповідному рівні
Вхід до системи (первинний облік)	1. Підготовка і фіксація на машинних носіях первинних даних щодо банківських операцій 2. Контроль і коригування первинної інформації 3. Одержання інформації у запитальному режимі 4. Формування локальної бази даних 5. Формування вихідної інформації
Процес системи (поточний облік)	1. Систематизація і узагальнення первинної інформації на рахунках обліку 2. Контроль результатів систематизації 3. Усунення помилок, виявлених у процесі контролю 4. Оперативний аналіз доходів, витрат і прибутку 5. Формування інформації для підсумкового обліку 6. Формування локальної бази даних 7. Формування носіїв поточного обліку
Вихід із системи (підсумковий облік)	1. Формування інформації для управління фінансовими результатами 2. Формування носія для архівного збереження облікової інформації 3. Коригування нормативно-довідкової Інформації 4. Контроль правильності і відповідності поточної та підсумкової інформації 5. Ретроспективний аналіз доходів 6. Заключний контроль

	7. Перспективний аналіз і прогнозування доходів, витрат і прибутку
Етап облікового процесу	Задачі, що вирішуються на відповідному рівні
Вхід до системи (первинний облік)	1. Підготовка і фіксація на машинних носіях первинних даних щодо банківських операцій 2. Контроль і коригування первинної Інформації 3. Одержання інформації у запитальному режимі 4. Формування локальної бази даних 5. Формування вихідної інформації

Джерело: [8, 9, 14, 15].

Отже, аналітично-контрольний процес у комерційному банку можна локалізувати за рівнями електронної системи обробки інформації, які значною мірою відповідають обліковому процесу: оперативний аналіз і контроль доходів; оперативний, ретроспективний (поточний) аналіз і поточний контроль доходів; ретроспективний і перспективний (прогнозний) аналіз, заключний контроль і прогноз доходів банку.

Якісні зміни в інформаційних потоках є наслідком поєднання, накопичення і узагальнення правової, нормативно-довідкової, планової, попередньої і звітної облікової та поза облікової фактографічної інформації щодо доходів, її поетапної аналітичної обробки і контролю.

Виходячи із наведеного вище, наступні рекомендації щодо удосконалення обліку та аналізу доходів комерційного банку мають бути структуровані за наступними складовими:

1. Методичне забезпечення обліку.
 - 1.1. Методика бухгалтерського (фінансового) обліку доходів.
 - 1.2. Методика податкового обліку доходів
 - 1.3. Методика управлінського (первинного і поточного) обліку доходів
2. Методичне забезпечення аналізу.
 - 2.1. Методика оперативного аналізу доходів
 - 2.2. Методика ретроспективного аналізу доходів
 - 2.3. Методика перспективного аналізу і прогнозування доходів.

В умовах ринкової економіки ефективність управління такими динамічними об'єктами, як доходи можна забезпечити тільки шляхом реалізації системного підходу до побудови їх обліку, аналізу і контролю на основі

застосування сучасних інформаційних технологій. Теоретичні дослідження проблеми обліку та аналізу доходів банку можна оцінити як такі, що створюють необхідні умови для реалізації комплексної побудови системи обліку та аналізу доходів, витрат і прибутку на основі сучасних концептуальних підходів. Організація обліку і аналізу фінансової діяльності комерційних банків України в умовах сучасних інформаційних технологій передбачає створення базових компонентів обчислювальної мережі банку, якими є автоматизовані робочі місця (АРМ) працівників банку, у першу чергу, АРМ бухгалтера. Модель електронної обробки облікової інформації охоплює основні етапи облікового процесу і забезпечує їх взаємопов'язання. Виходячи з концептуальних засад побудови інформаційної системи управління доходами банку, обліковий процес локалізовано за трьома рівнями деталізації економічної інформації, що відповідають етапам первинного, поточного та підсумкового обліку, і визначено перелік задач обліку, аналізу і контролю доходів за рівнями облікового процесу в умовах електронної системи обробки інформації.

РОЗДІЛ 2 ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМИ БАНКУ

2.1 Характеристика економічної діяльності бази дослідження

АТ «Ощадбанк» на сьогоднішній день є одним з найбільших фінансових інститутів української держави, що має широко розгалужену мережу установ. Це єдиний в Україні банк, що має закріплену законом державну гарантію повного збереження грошових коштів та інших цінностей громадян, довірених банку. Засновником АТ «Ощадбанк» являється Публічне акціонерне товариство (ПАТ) «Державний ощадний банк України», яке є державним банком. Засновником АТ «Ощадбанк» є держава в особі Кабміну України. Банк утворений відповідно до розпорядження президента України №106, постанови Кабінету міністрів України №876 шляхом перетворення Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України. Банк є правонаступником Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України. Організаційно-правова форма відповідно до внесених змін до п. 4 Статуту АТ «Ощадбанк» – публічне акціонерне товариство (ПАТ). АТ «Ощадбанк» є державним банком, в якому 100% статутного капіталу належать державі. Структура банку, відповідно до затвердженого статуту, будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням.

Банк у своїй діяльності керується Конституцією України та законами України: «Про банки та банківську діяльність»[5], «Про Національний банк України», іншими законами України, нормативно-правовими актами НБУ та Статутом АТ «Ощадбанк».

На підставі банківської ліцензії № 148, виданої Національним банком, АТ «Ощадбанк» має право здійснювати банківські операції, визначені законом України «Про банки та банківську діяльність» [5].

Відповідно до цих документів бухгалтерський облік та фінансова звітність у банку ґрунтується на таких принципах: принцип безперервності,

обачності, послідовності, відповідності доходів та витрат, автономності, превалювання сутності над формою, повного висвітлення, історично (фактичної) собівартості та періодичності.

Система бухгалтерського обліку в установах АТ «Ощадбанку» ґрунтується на єдиних принципах, методах та процедурах, визначених Положенням про облікову політику банку, нормативно-правовими актами Національного банку та локальними нормативно-правовими актами банку. Зміна методів обліку здійснюється за умови внесення змін до законодавства України та нормативно-правових актів Національного банку, що зумовлюють зміни в обліку. Бухгалтерський облік повинен надавати можливість прогнозування та визначення стратегії розвитку діяльності банку шляхом порівняння статей балансу з показниками, встановленими локальними нормативно-правовими актами банку, та аналізу їх динаміки.

Місія банку – відтворення ідеї тривалого заощадження коштів населення на принципах справедливої дохідності та надзвичайної надійності. АТ «Ощадбанк» має на меті відновити довіру населення, як запоруку стабільності національної банківської системи, економічного зростання країни та підвищення добробуту громадян.

Перейдемо до детального розгляду основних фінансово-економічних показників діяльності АТ «Ощадбанк». Першим етапом аналізу є оцінка динаміки та структури пасивів АТ Ощадбанку за три останні три роки, тобто за період з 01.01.2021 по 01.01.2023 р.

Таблиця 2.1.

Динаміка та структура пасивів АТ «Ощадбанк» з 1.01.2021 р. по 1.01.2023 р.

Пасиви	На 01.01.2021		На 01.01.2022		На 01.01.2023	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
1. Зобов'язання	105354595	82,24	152048948	95,39	19516673	92,89
2. Власний капітал	22749157	17,76	7340404	4,61	14932548	7,11
Усього пасивів	128103752	100	15938935	100	21009927	100

Джерело: [Додаток А].

Аналіз загального обсягу пасивів АТ «Ощадбанк» наведений в таблиці показав, що за 2022 р. загальний обсяг пасивів банку збільшився на 50 709 927 тис. грн., або на 31,82%, в основному за рахунок збільшення зобов'язань банку в загальному обсязі пасивів. На протязі аналізованого періоду загальний обсяг пасивів банку збільшився на 81 995 526 тис. грн.

Аналіз динаміки та структури власного капіталу АТ «Ощадбанк» за період з 1.01.2021 р. по 1.01.2023 р. наведений в таблиці 2.2 показав, що за 2022 рік загальний обсяг власного капіталу банку збільшився на 7 592 144 тис. грн. або на 103,4%% в порівнянні з 2021 роком.

Таблиця 2.2.

Динаміка та структура власного капіталу АТ «Ощадбанк» з 1.01. 2021 р. по 1.01.2023 р.

Власний капітал	На 01.01.2021		На 01.01.2022		На 01.01.2023	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
Статутний капітал	18302480	80,45	29901320	407,35	34856840	233,43
Емісійні різниці	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Незареєстровані внески до статутного капіталу	11598840	50,99	0	0,00	0	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	-8561390	-37,63	-22620352	-308,16	-22151888	-148,35
Резервні та інші фонди банку	269992	1,19	269992	3,68	269992	1,81
Резерви переоцінки	1139235	5,01	-210557	-2,87	1957604	13,11
Усього власного капіталу	22749157	100,00	7340404	100,00	14932548	100,00

Джерело: [Додаток А].

В основному така зміна відбулася за рахунок, по-перше, суттєвого збільшення суми статутного капіталу, а саме його обсяг на кінець 2022 року збільшився на 4 955 520 тис. грн. (на 16,6%), а по-друге, за рахунок збільшення резерву переоцінки на 2 168 160 тис. грн. 27 січня 2022 року Кабінет Міністрів України постановив збільшити статутний капітал АТ «Ощадбанк» на суму 4 955 520 тис. грн. шляхом випуску 4272 додаткових акцій існуючої номінальної вартості з збереженням у власності держави 100% таких акцій. Оплата нових

акцій банку була здійснена державними борговими цінними паперами – облігаціями внутрішньої державної позики з індексованою номінальною вартістю 49555520 тис. грн. на 10 років та відсотковою ставкою доходу на рівні 6% річних.

Аналіз динаміки та структури зобов'язань АТ «Ощадбанк» за період з 1.01.2021 р. по 1.01.2023 р. наведений в таблиці 2.3. показав, що за 2022 рік загальний обсяг зобов'язань збільшився на 56 931 332 тис. грн. або на 37,4%.

Таблиця 2.3.

Динаміка та структура зобов'язань АТ «Ощадбанк» з 1.01.2015 р. по 1.01.2017 р.

Зобов'язання	На 01.01.2021		На 01.01.2022		На 01.01.2023	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
Кошти банків	26151208	22,78	8142842	5,35	8309933	3,97
Кошти юридичних осіб, усього	18778059	16,36	39489967	25,94	75271271	35,99
у тому числі						
кошти юридичних осіб на вимогу	11102586	9,67	28029613	18,41	59164636	28,29
Кошти фізичних осіб, усього	36590124	31,87	53947725	35,44	69147979	33,06
у тому числі						
кошти фізичних осіб на вимогу	9693521	8,44	15961209	10,49	17531267	8,38
Боргові цінні папери, емітовані банком	26,00	0,00	26,00	0,00	16,00	0,00
Інші залучені кошти	20815925	18,13	31053071	20,40	34229086	16,37
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Відстрочені податкові зобов'язання	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Інші фінансові зобов'язання	1117348	0,97	1095285	0,72	1860954	0,89
Субординований борг	1656729	1,44	2536133	1,67	2807088	1,34
Усього зобов'язань	114802940	100,00	152226260	100,00	209157592	100,00

Джерело: [Додаток А].

В основному така зміна відбулася за рахунок суттєвого збільшення залучених коштів клієнтів банку, як юридичних так і фізичних осіб. На 01.01.2023 р. загальна сума по рахунках клієнтів становила 145 586 238 тис. грн. Станом на 01.01.2023 року до складу рахунків клієнтів входять депозити у сумі 244 060 тис. грн. (149 270 тис. грн. на 01.01.2022 р.), що утримуються за виданими гарантіями та іншими зобов'язаннями.

Аналіз динаміки та структури активів банку АТ «Ощадбанк» за період з 1.01.2021 р. по 1.01.2023 р. наведений в таблиці 2.4. показав, що за 2022 рік загальний обсяг активів банку збільшився на 50 709 927 тис. грн. або на 31,82% в порівнянні з 2021 роком.

Таблиця 2.4.

Динаміка та структура активів АТ «Ощадбанк» з 1.01.2021 р. по 1.01.2023 р.

Активи	На 01.01.2021		На 01.01.2022		На 01.01.2023	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
1. Грошові кошти та їх еквіваленти	13698321	10,69	22707602	14,25	40954294	19,49
2. Кошти обов'язкових резервів банку в НБУ	0,00	0,00	0	0,00	0,00	0,00
3. Торгові цінні папери	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. Інші фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0,00	0,00	10098446	6,34	17177447	8,18
5. Кошти в інших банках усього	792635	0,62	210851	0,13	97111	0,05
6. Кредити та заборгованість клієнтів, усього	69271838	54,07	65687093	41,21	66194494	31,51
6.1 у тому числі кредити та заборгованість юридичних осіб	66894381	52,22	62740061	39,36	63283432	30,12
6.2 кредити та заборгованість	2377457	1,86	2947032	1,85	2911063	1,39

фізичних осіб						
7. Цінні папери в портфелі банку на продаж	39738941	31,02	47441862	29,76	65009361	30,94
8. Цінні папери в портфелі банку до погашення	0,00	0,00	7195975	4,51	12640713	6,02
9. Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	24800	0,02	24 800	0,02	24800	0,01
10. Інвестиційна нерухомість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11. Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	301984	0,24	299817	0,19	271521	0,13
12. Відстрочений податковий актив	80172	0,06	80672	0,05	80673	0,04
13. Основні засоби та нематеріальні активи	3772535	2,94	3945327	2,48	5273196	2,51
14. Інші фінансові активи	245358	0,19	1273229	0,80	1217735	0,58
15. Інші активи	164257	0,13	277567	0,17	782706	0,37
16. Необоротні активи, утримувані для продажу, та активи групи вибуття	12911	0,01	146 111	0,09	375226	0,18
Усього активів	128103752	100,00	159389351	100,00	210099278	100,00

Джерело: [Додаток А].

В основному така зміна відбулася за рахунок суттєвого збільшення грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках. Аналіз динаміки зміни загального обсягу активів банку та зміни окремих його статей дозволяє виявити основні тенденції зміни активів, які будуть простежуватися в аналізованому періоді. А саме обсяг грошових коштів та їх еквівалентів на 01.01.2023 року в порівнянні з 01.01.2022 збільшився на 18 246 692 тис.грн. (або на 80%).

Підсумовуючи аналіз всіх вище наведених показників, можна охарактеризувати фінансовий стан банку АТ «Ощадбанк» як добрий, про що свідчить поступове збільшення таких показників як капітал банку, збільшення кредитного портфеля банку, розширення клієнтської бази. В звітному періоді банк продовжував обслуговувати в першу чергу населення, що забезпечувало

йому провідну позицію на ринку роздрібних банківських послуг. Для утримання лідируючих позицій з обслуговування розрахунково-касових операцій корпоративних клієнтів протягом даного періоду було розроблено нові економічно обґрунтовані підходи в тарифній політиці, що дозволило підвищити мобільність управління цінами на продукти та послуги корпоративного бізнесу. Залучення грошових коштів відбувалось шляхом забезпечення конкурентоспроможності депозитних продуктів корпоративного бізнесу. На фоні проблем з ліквідністю у банківському секторі АТ «Ощадбанк» намагався обмежити залучення депозитів до запитання та збільшення обсягів строкових депозитів розміщених на максимально довгі строки.

2.2 Оцінка, визнання та відображення доходів в системі бухгалтерського обліку банку

Бухгалтерський облік доходів АТ «Ощадбанк» та відповідна звітність регламентуються Положенням про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 30 грудня 1998 року № 566 та Правилами бухгалтерського обліку процентних та комісійних доходів банків, затвердженими постановою Правління Національного банку України із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України.

Визначені названими документами концептуальні підходи до побудови бухгалтерського обліку доходів банку ґрунтуються на дотриманні наступних міжнародних принципів бухгалтерського обліку:

- принципу автономності; принципу безперервності діяльності;
- принципу повноти бухгалтерського обліку (принцип повного висвітлення);

принципу визначення дати відображення операції; принципу нарахування та відповідності; принципу обачності; принципу періодичності; принципу достовірності;

принципу історичної (фактичної) собівартості (незмінності початкової вартості);

принципу єдиного грошового вимірника; принципу послідовності; принципу незмінності вхідного балансу; принципу превалювання змісту над формою; принципу суттєвості; принципу консолідації.

Застосування наведених принципів у формуванні бухгалтерського обліку доходів АТ «Ощадбанк» передбачає їх адаптацію відповідно до особливостей об'єкту обліку – доходів банку.

АТ «Ощадбанк» під час визнання доходів керується принципом нарахування – відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходів під час їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. АТ «Ощадбанк» визнає доходи за кожним видом діяльності: операційної, інвестиційної, фінансової. Банк окремо відображає в бухгалтерському обліку кожний вид доходу. Банк визнає доходи за одноразовими послугами [наприклад, комісії за здійснений обмін валют, надання (отримання) консультацій] без відображення за рахунками нарахованих доходів (витрат), якщо кошти отримані (сплачені) у звітному періоді, у якому послуги фактично надаються (отримуються).

АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку інформацію про доходи із використанням рахунків Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами) (далі – План рахунків). Банк відповідно до облікової політики має право для відображення в бухгалтерському обліку операцій з отримання та сплати доходів використовувати транзитні рахунки, а також рахунки дебіторської, кредиторської заборгованості класів 1 «Казначейські та міжбанківські операції», 2 «Операції з клієнтами», 3 «Операції з цінними

паперами та інші активи і зобов'язання» Плану рахунків з подальшим відображенням доходів за відповідними рахунками.

АТ «Ощадбанк» самостійно визначає порядок формування аналітичних рахунків за рахунками класів 6 «Доходи» Плану рахунків. Облік нарахованих доходів, фактично отриманих доходів, а також доходів, що підлягають чи не підлягають оподаткуванню, здійснюється на розсуд банку на окремих аналітичних рахунках.

АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку визнані доходи із застосуванням принципу нарахування згідно з прийнятою обліковою політикою банку не рідше одного разу на місяць за кожною операцією окремо.

АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку нараховані доходи за відповідними рахунками класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання» Плану рахунків у кореспонденції з рахунками класів 6 «Доходи» Плану рахунків. АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку отримані доходи, що належать до майбутніх періодів, відповідно за рахунками 3600 П «Доходи майбутніх періодів» групи 360 «Доходи майбутніх періодів» розділу 36 «Інші пасиви банку» класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання» Плану рахунків. Банк щомісяця визнає суму доходів, що належать до звітного періоду, з відображенням за відповідними рахунками класів 6 «Доходи» Плану рахунків.

АТ «Ощадбанк» визначає самостійно порядок нарахування та визнання доходів за операціями, що здійснюються між структурними підрозділами банку (філіями). Залишки за рахунками доходів за операціями між структурними підрозділами банку (філіями) повинні бути тотожними та не враховуються під час формування фінансового результату діяльності банку за звітний період.

АТ «Ощадбанк» відображає доходи (нараховані, отримані, сплачені) в іноземній валюті за рахунками класів 6 «Доходи» Плану рахунків у національній валюті за офіційними курсами гривні до іноземних валют на дату їх визнання. Банк має право використовувати технічні рахунки 3800 АП «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» та 3801 АП «Еквівалент позиції банку

щодо іноземної валюти та банківських металів» групи 380 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» розділу 38 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» класу 3 «Операції з цінними паперами та інші активи і зобов'язання» Плану рахунків під час відображення в бухгалтерському обліку цих доходів. Банк здійснює переоцінку залишків в іноземній валюті за рахунками з обліку нарахованих доходів у зв'язку із зміною офіційних курсів гривні до іноземних валют і банківських металів згідно з правилами, визначеними Інструкцією з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 17 листопада 2004 року № 555, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 29 листопада 2004 року за № 1511/10110 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 05 листопада 2013 року № 437, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 26 листопада 2013 року за № 2008/24540).

АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку доходи майбутніх періодів в іноземній валюті за немонетарними статтями за офіційними курсами гривні до іноземних валют на дату їх виникнення і не переоцінює під час кожної зміни офіційних курсів гривні до іноземних валют до часу їх визнання за відповідними рахунками доходів класів 6 «Доходи» Плану рахунків.

АТ «Ощадбанк» відображає в бухгалтерському обліку:

1) комісійні доходи за операціями з використанням електронних платіжних засобів в іноземній валюті згідно з вимогами законодавства України з питань валютного регулювання;

2) доходи за операціями з фінансовими інструментами, формування та використання резервів під очікувані кредитні збитки за дебіторською заборгованістю згідно з вимогами Міжнародного стандарту фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти»;

3) доходи за операціями з лізингу (оренди) необоротних активів, а також витрати з нарахування амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів у порядку, визначеному

Інструкцією з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 20 грудня 2005 року № 480, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 18 січня 2006 року за № 40/11914 (зі змінами);

4) доходи за операціями із запасами в порядку, визначеному Інструкцією з бухгалтерського обліку запасів матеріальних цінностей банків України, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 10 грудня 2004 року № 625, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 27 грудня 2004 року за № 1650/10249 (зі змінами);

АТ «Ощадбанк» відображає вартість наданих послуг такими бухгалтерськими проводками:

1) якщо банк надав послуги раніше, ніж отримав компенсацію за них:

Таблиця 2.5.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Визнання договірної активи	3511	Відповідні рахунки за класом 6 «Доходи»
Виникнення безумовного права на отримання компенсації за надані послуги	3519	3511
Отримання компенсації за надані послуги	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3519

Джерело: [18-19].

2) у разі отримання попередньої оплати за послуги, які мають бути надані згідно з договором:

якщо момент здійснення платежу покупцем настає раніше, ніж банк надає послуги:

Таблиця 2.6.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Визнання договірної зобов'язання	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3611

Виконання зобов'язання щодо надання послуг	3611	Відповідні рахунки за класом 6 «Доходи»
--	------	---

Джерело: [18-19].

якщо момент, коли платіж підлягає сплаті, настає раніше, ніж банк надає послуги:

Таблиця 2.7.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Визнання договірної зобов'язання	3519	3611
Виконання зобов'язання щодо надання послуг	3611	Відповідні рахунки за класом 6 «Доходи»
Погашення дебіторської заборгованості	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3519

Джерело: [18-19].

Банк відображає нарахування комісійних та інших доходів такою бухгалтерською проводкою:

Таблиця 2.8.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Нарахування комісійних та інших доходів	3570, 3578, 3904	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 «Доходи»

Джерело: [18-19].

Банк відображає отримання коштів за нарахованими доходами, які належать до майбутніх періодів, такими бухгалтерськими проводками:

Таблиця 2.9.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Отримання коштів	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	3600
Щомісячне визнання суми доходу, що належить до звітної періоду	3600	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 «Доходи»

Джерело: [18-19].

Банк відображає надходження коштів за операціями, за якими визнання доходу та отримання коштів відбувається на дату балансу, такою бухгалтерською проводкою:

Таблиця 2.10.

Бухгалтерське проведення операції АТ «Ощадбанк»

Операція	Дебет	Кредит
Отримання коштів, що належать до відповідного періоду	1001, 1002, 1200, 1500, 1600, 2600, 2605, 2620, 2625, 2650, 2655	Рахунки груп 650, 651, 652 розділу 65 класу 6 «Доходи»

Джерело: [18-19].

Організація бухгалтерського обліку доходів діяльності АТ «Ощадбанк» на даний момент ґрунтується на основних організаційно-методичних принципах бухгалтерського обліку і фінансової звітності та заслуговує на високу оцінку. Разом з тим, підсистема управлінського обліку доходів потребує деталізації та удосконалення відповідно до особливостей законодавства України і інформаційних потреб банку в умовах ринкової економіки.

2.3 Організація управлінського обліку доходів банку

Організація і зміст управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк» визначається інформаційними потребами управління і являє собою процес визнання, вимірювання, накопичення, підготовки, аналізу, інтерпретації та передачі відповідної інформації, на основі якої приймаються управлінські рішення та реалізуються функції управління доходами доходів АТ «Ощадбанк». На основі інформації, що надходить з підсистеми управлінського обліку здійснюються організація, регулювання та координація фінансово-господарських процесів, мотивація, попередній та поточний контроль доходів, заключний контроль фінансових результатів, планування та прогнозування доходів АТ «Ощадбанк».

Метою управлінського обліку доходів є подання у систему менеджменту деталізованої інформації щодо факторів утворення і складових доходів, якої було б достатньо для оцінки ефективності окремих напрямів діяльності та визначення їх конкурентоспроможності порівняно з аналогічними видами послуг, що пропонуються іншими учасниками фінансового ринку.

Введення до плану рахунків бухгалтерського обліку окремих класів доходів АТ «Ощадбанк», розподілених за економічним змістом, створило винятково сприятливі умови для організації управлінського обліку доходів шляхом безпосередньої деталізації відповідних балансових рахунків. Як відомо, деталізація доходів у новому плані рахунків бухгалтерського обліку здійснюється за чотирьохрівневою класифікацією:

перший рівень деталізації передбачає розподілення на класи доходів;

другий рівень призначено для групування за видами доходів з утворенням відповідних підкласів (процентні, комісійні, торговельні, інші банківські та небанківські операційні доходи тощо);

третій класифікаційний рівень дозволяє досліджувати доходи за групами відповідно до видів операцій, які є причиною їх утворення;

четвертий рівень слугує для розподілу доходів за підгрупами на окремих балансових рахунках згідно з характером операцій.

Безумовно важливим є той факт, що для управлінського обліку передбачено окремий, восьмий, клас рахунків, структуру якого банк визначає самостійно і які не відображуються у фінансовій звітності банку. Разом з тим, треба зауважити, що за визначених вище умов немає необхідності вести управлінський облік доходів на рахунках класу 8. Що стосується управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк», то цілком очевидним є той факт, що відокремлення його від бухгалтерського обліку призведе до ускладнення інформаційної системи управління доходами АТ «Ощадбанк» і стане перешкодою у суцільній автоматизації облікового процесу.

Виходячи зі сказаного, можна визнати, що з метою забезпечення ефективного управління доходами АТ «Ощадбанк» цілком достатньо продовжній

їх деталізацію на аналітичних рахунках, відкритих до кожного з основних рахунків бухгалтерського обліку, відповідно до внутрішніх інформаційних потреб АТ «Ощадбанк».

Дослідження, здійснені на базі АТ «Ощадбанк», дозволили сформувати наступні рахунки управлінського обліку доходів, які доцільно відкривати до кожного з основних рахунків класів 6 «Доходи» нового плану рахунків бухгалтерського обліку АТ «Ощадбанк», деталізовані за п'ятим і шостим класифікаційними рівнями, що продовжують деталізацію рахунків бухгалтерського обліку:

п'ятий класифікаційний рівень характеризує вид аналітичних рахунків управлінського обліку доходів і визначає їх приналежність до власних рахунків банку;

шостий рівень деталізації рахунків управлінського обліку за підвидами призначено для урахування всіх особливостей здійсненої операції, вплив яких на доходи банку визнано суттєвим.

Для шостого рівня деталізації доходів та витрат запропоновано наступні групувальні ознаки:

- вид валюти, у якій здійснюється операція (національна, іноземна з подальшою деталізацією);
- термін операції (короткострокова, довгострокова);
- період здійснення операції;
- характер операції (джерело отримання доходів, напрямок здійснення витрат) з подальшою деталізацією;
- суб'єкти операції (клієнти, інвестори, державні органи, кредитно-фінансові установи, постачальники, виробники тощо) з подальшою деталізацією.

Деталізація інформації за п'ятим і шостим класифікаційними рівнями дозволяє визначити основні управлінські функції і розробити типові рішення щодо управління доходами АТ «Ощадбанк», залежно від підвиду, до якого вони належать.

У таблиці 2.11 наведено план внутрішньобанківських рахунків управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк».

Таблиця 2.11.

План внутрішньобанківських рахунків управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк»

6	Доходи
60	Процентні доходи
601	<i>Процентні доходи за коштами, розміщеними в інших банках</i>
6010	Процентні доходи за коштами до запитання в банках
6010к9.1	Доходи по залишках на кореспондентських рахунках у ін. валюті
6010к9-2	Доходи по залишках на кореспондентських рахунках у нац. валюті
6011	Процентні доходи за депозитами овернайт в банках
6011к9.1	Доходи по нацаних міжбанківських депозитах у ін. валюті (овернайт)
6011к9.2	Доходи по нацаних міжбанківських депозитах у нац. валюті (овернайт)
6012	Процентні доходи за короткостроковими депозитами в банках
6012к9.1	Доходи по короткостроковим міжбанківських депозитах у нац. валюті
6014	Процентні доходи за кредитами овернайт в банках
6014к9.1	Доходи по нацаних міжбанківських кредитах у нац. валюті (овернайт)
6016	Процентні доходи за овердрафтом та короткостроковими кредитами банкам
602	<i>Процентні доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності</i>
6020	Процентні доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за овердрафтом
6020к9.1	Процентні доходи по овердрафту юр.осіб в нац. валюті
6020к9.2	Процентні доходи по овердрафту юр.осіб в ін. валюті
6022	Процентні доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за врахованими векселями
6023	Процентні доходи за рахунками суб'єктів господарської діяльності за факторинговими операціями
6024	Процентні доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за внутрішніми торговельними операціями
6024к9.1	Доходи по короткостроковим кредитам юридичним особам по внутрішніх торгових операціях у нац. валюті
6024к9.2	Доходи по довгостроковим кредитам юридичним особам по внутрішніх торгових операціях у нац. валюті
6024к9.3	Доходи по довгостроковим кредитам юридичним особам по внутрішніх торгових операціях у ін. валюті
6024к9.4	Доходи по короткостроковим кредитам юридичним особам по внутрішніх торгових операціях у ін. валюті
6025	Процентні доходи за кредитами суб'єктам господарської діяльності за експортно-імпортними операціями
6025к9.1	Доходи по довгостроковим кредитам юридичним особам по експортно-імпортних операціях у ін. валюті
6025к9.3	Доходи по короткостроковим кредитам юридичним особам по експортно-імпортних операціях у нац. валюті
6025к9.4	Доходи по короткостроковим кредитам юридичним особам по експортно-імпортних операціях у ін. валюті
6025х9.5	Доходи по короткостроковим кредитам юридичним особам по експортно-імпортних операціях у нац. валюті

6025к9.6	Доходи по короткострокових кредитах юридичним особам по експортно-імпортних операціях у ін. валюті
6025к9.7	Доходи по довгострокових кредитах юридичним особам по експортно-імпортних операціях ' у нац. валюті
6025к9.8	Доходи по довгострокових кредитах юридичним особам по експортно-імпортних операціях у нац. валюті
6025к9.9	Доходи по довгострокових кредитах юридичним особам по експортно-імпортних операціях у ін. валюті
6026	Процентні доходи за іншими кредитами суб'єктам господарської діяльності в поточну діяльність
6026к9.1	Доходи по короткострокових кредитах юридичним особам у поточну діяльність у нац. валюті
6026к9.2	Доходи по короткострокових кредитах юридичним особам у поточну діяльність у нац. валюті
6027	Процентні доходи за кредитами в інвестиційну діяльність суб'єктам господарської діяльності
6028	Процентні доходи за фінансовим лізингом, який нацаний суб'єктам господарської діяльності
604	<i>Процентні доходи за кредитами фізичним особам</i>
6040	Процентні доходи за рахунками фізичних осіб за овердрафтом
6040к9.1	Процентні доходи по овердрафтному кредитуванню фізичних осіб у нац. вал.
6040к9.2	Процентні доходи по овердрафтному кредитуванню фізичних осіб у ін. вал.
6041	Процентні доходи за кредитами під платіжні картки фізичним особам
6041к9.1	Процентні доходи по кредитах фіз. особам під платіжні картки в нац. вал.
6041к9.2	Процентні доходи по кредитах фіз. особам під платіжні картки в ін. вал.
6042	Процентні доходи за кредитами фізичним особам на поточні потреби
6043	Процентні доходи за кредитами в інвестиційну діяльність фізичним особам
6043к9.1	Доходи по довгострокових кредитах фізичним особам на придбання житла, споруд, устаткування в нац. валюті
6043к9.2	Доходи по довгострокових кредитах фізичним особам на придбання житла, споруд, устаткування в нац. валюті
6043к9.3	Доходи по довгострокових кредитах фізичним особам на придбання житла, споруд, устаткування в ін. валюті
605	<i>Процентні доходи за цінними паперами</i>
6050	України, у портфелі банку на продаж
6050к9.1	Доходи по операціях з облігаціями державних і місцевих позик
6051	України, у портфелі банку на інвестиції
608	<i>Процентні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку</i>
609	<i>Інші процентні доходи</i>
6099	Інші процентні доходи
6099к9.1	Відсотки по операціях з розстрочкою платежу
61	Комісійні доходи
610	<i>Комісійні доходи за операціями з банками</i>
6100	Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування банків
6100к9.1	Доходи за послуги, надані іншим банкам на основі кореспондентських відносин у ін. валюті
6100к9.4	Доходи за послуги, надані іншим банкам на основі кореспондентських відносин у нац. валюті
6104	Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для банків
6104к9.1	Комісійні доходи по операціях банку на валютній біржі
611	<i>Комісійні доходи за операціями з клієнтами</i>

6110	Комісійні доходи від розрахунково-касового обслуговування клієнтів
6110к9.29	Комісія з клієнта за операції по картках
6110к9.16	I нерезидентів
6110к9.17	Доходи за розрахункове обслуговування рахунків у нац. валюті (оплата платіжних документів)
6110к9.21	Доходи за видачу .дубліката виписки, копій документ до виписки, уточнення реквізитів платежу рахункам у нац. валюті
6110к9.26	Доходи за з'ясування на прохання клієнта по раніше проведених розрахункових операціях по рахунках у ін. валюті
6113	Комісійні доходи за операціями з цінними паперами для клієнтів
6113к9.1	Доходи від комісійних операцій з цінними паперами (крім векселів)
6113к9.2	Комісія за вексельне обслуговування клієнтів
6113к9.3	Доходи від здійснення депозитарної діяльності
6113к9.5	Комісія за послуги по розміщенню і управлінню пінними паперами
6114	Комісійні доходи за операціями на валютному ринку та ринку банківських металів для клієнтів
6116	Комісійні доходи від довірчого обслуговування клієнтів
6116к9.1	Комісія з трастових операцій клієнтів
6118	Комісійні доходи за позабалансовими операціями з клієнтами
6119	Інші комісійні доходи за операціями з клієнтами
6119к9.1	Доходи за акумуляцію приватизаційних сертифікатів
618	Комісійні доходи за операціями з філіями та іншими установами банку

Джерело: [18-19].

За умови реалізації плану внутрішньобанківських рахунків управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк» утворюється можливість щоденного отримання у автоматичному режимі інформації щодо прибутковості окремих напрямів діяльності, операцій за групами клієнтів, а також окремих підрозділів банку.

Грунтуючись на принципових основах організації управлінського обліку, які заперечують будь-яку регламентацію з боку державних органів, порядок його ведення визначається в обліковій політиці АТ «Ощадбанк» відповідно до цілей управління.

Наведений план рахунків управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк» дозволяє збирати, накопичувати і передавати інформацію, на основі якої формуються наступні групи показників: показники кредитного спреду; показники спреду фінансування; показники спреду за процентним ризиком; показники маржі за різними банківськими продуктами; показники обсягу та структури експлуатаційних витрат і витрат на утримання персоналу; показники

чистого прибутку та рентабельності різних видів діяльності банку; показники фінансових наслідків нестандартних операцій.

Система управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк», побудована на основі плану внутрішньобанківських рахунків, дозволяє вирішувати різноманітні задачі управління доходами на основі отримання інформації стосовно:

прибутковості окремих видів діяльності з розподілом доходів за підрозділами банку, що обслуговують відповідні операції, за видами валюти, у якій здійснюються операції, та за групами клієнтів, стосовно яких здійснюються операції;

прибутковості кожної філії банку як в цілому, так і у будь-якому аспекті її діяльності;

стану активів, зобов'язань і капіталу;

наявності або браку ресурсів на будь який момент.

Інформація, згрупована за наведеними вище видами, застосовується у порівняльному аналізі ефективності вкладення вільних ресурсів АТ «Ощадбанк» і є основою прийняття оперативних управлінських рішень.

Система обліку, побудована відповідно до облікових номенклатур, що знайшли відображення у плані рахунків управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк», на базі наявної інформації дозволяє в автоматичному режимі складати наступні оперативні звіти: Звіт про доходи за економічно однорідними групами операцій; Звіт про виконання плану доходів з деталізацією за статтями; Звіт про прострочені доходи за кредитами, що обліковуються поза балансом;

Грунтуючись на тому, що використання вихідних даних управлінського обліку має забезпечувати різноманітні потреби управління, на їх основі передбачається розробка додаткових звітів залежно від рівня та компетенції керівника, який несе персональну відповідальність за прийняті ним управлінські рішення. Також, можна запропонувати наступні додаткові форми управлінської звітності, своєчасне формування яких дасть можливість підвищити рівень управління та забезпечити позитивний вплив на доходи АТ «Ощадбанк»:

Таблиця 2.12.

Інформація про нестандартні трансакції по доходах та витратах АТ «Ощадбанк»

Дата	Операція	Термін операції, днів	Обсяг операцій, тис. грн.	Одержані доходи		
				тис. грн.	у % до обсягу операцій	річна ефективна ставка доходу, %

Джерело: [14].

Таблиця 2.13.

Інформація про великі та нестандартні процентні ставки АТ «Ощадбанк»

Дата	Операція	Термін операції, ДНІВ	Кредитні операції		
			Сума наданого кредиту	Норма доходу, %	Ефективна ставка процентів, %
03.09.2022	Видача кредиту в нац вал юр особі	180	500 000,00	26,14	53
05.09.2022	Залучення довгостр депозиту фіз осіб	180			
Всього за період з 3 по 30 вересня 2022 р.			500 000,00		

Джерело: [14].

Таблиця 2.14.

Інформація про розподілення кредитів та депозитів за термінами угод АТ «Ощадбанк»

Термін угоди, днів	кредитні операції			депозитні операції		
	тис. грн.	у відсотках до підсумку	ефективна ставка процентів, %	тис. грн.	у відсотках до підсумку	ефективна ставка процентів, %
овернайт	10 000	20,07	21	12 293	23,63	10
до 31 дня	11 102	22,28	30	30 037	57,75	13

від 32 до 92 днів	5120	10,27	35	5105	9,81	14
від 93 до 183 днів	9 601	19,27	36	627	1,21	16
від 184 до 365 днів	12 277	24,64	38	486	0,93	19
понад 365 днів	1 732	3,48	40	3 467	6,67	22
	49 832	100		52 015	100	

Джерело: [14].

Форма подання та зміст додаткової інформації визначається ступенем відповідальності, що делегується на нижчі рівні управління керівництвом АТ «Ощадбанк». Далі розглядаються основні риси вищезазначених звітів.

Управлінська звітність «Інформація про нестандартні трансакції по доходах та витратах АТ «Ощадбанк» повинна містити вичерпні дані щодо операцій, за якими отримано нестандартно високі доходи. У даній звітності мають бути передбачені можливості для розрахунку відносних показників оцінки рівня доходів по відношенню до обсягу операції, враховуючи її термін. Частота подання цього документу залежить від інформаційних потреб та обсягів діяльності банку, але, безсумнівно, що несвоєчасне надходження даної інформації знижує її цінність.

У звіті «Інформація про щоденні операції по кредитах та депозитах банку» повинні відображуватись всі операції з кредитними та депозитними рахунками. Щоденне надання інформації за даною формою спрямовано на удосконалення інформаційного забезпечення управління ліквідністю АТ «Ощадбанк», а також дозволяє оперативно контролювати кредитну та депозитну діяльність банку, своєчасно виявляючи нестандартні трансакції.

Управлінська звітність «Інформація про великі або нестандартні процентні ставки» має складатися щонайменше раз на місяць. В ній повинен міститись перелік усіх кредитів та депозитів, процентні ставки за якими у той чи

інший бік відрізняються від певних визначених банком параметрів. На основі цієї звітності можна здійснювати контроль процентних ставок, перевіряючи відповідність порядку їх оформлення та затвердження чинним вимогам, а також виявляючи помилки операторів при введенні даних. Важливою функцією даного документу є контроль процентних ризиків як на рівні банку у цілому, так і на рівні його структурних підрозділів.

Дані, наведені у звіті «Інформація про розподілення кредитів та депозитів за термінами угод», ґрунтуються на диференціації строків надання кредитів та залучення коштів на депозитні рахунки. Важливою умовою забезпечення рентабельності АТ «Ощадбанк» та стабілізації процентного ризику на припустимому рівні є дотримання принципу відповідності кредитів та депозитів за термінами надання та залучення коштів. Відображення у даній звітності процентних ставок за категоріями кредитів та депозитів дозволяє здійснювати управління процентними доходами АТ «Ощадбанк», що, як відомо, належить до основної діяльності банку і є визначальним для управління його доходами.

Отже, на відміну від бухгалтерського обліку, всі рахунки якого відокремлено у класі 8, управлінський облік доходів та витрат можна розглядати як логічне продовження бухгалтерського обліку, що реалізується шляхом подальшої деталізації рахунків основного плану залежно від потреб управління, які виникають у процесі оперативної діяльності.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ДОХОДАМИ БАНКУ

3.1 Методика аналізу і прогнозування доходів банку

Економічний аналіз і прогнозування мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо операційної діяльності АТ «Ощадбанк» з метою оцінки її доцільності, правомірності та ефективності стосовно економічних ситуацій, які є причиною цієї діяльності. Це означає, що формування методики аналізу і прогнозування доходів вимагає конкретизації складових аналітичного процесу у межах організаційно-інформаційної моделі відповідно до причин здійснення окремих видів банківських операцій.

Розроблену за результатами даного дослідження організаційно-інформаційну модель аналізу та прогнозування доходів АТ «Ощадбанк» наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Організаційно-інформаційна модель аналізу та прогнозування доходів АТ «Ощадбанк»

1. Мета і завдання аналізу та прогнозування доходів	
1.1. Мета	1.2. Завдання
(а) Метою аналізу доходів є створення інформаційної бази ефективного управління його доходами та витратами на основі дослідження стану та динаміки економічних показників, які характеризують доходи, витрати та прибуток, і факторів, що обумовлюють зміну цих показників. (б) Метою прогнозування доходів є інформаційне забезпечення загальної стратегії фінансового розвитку комерційного банку на основі визначення напрямів та кількісної оцінки потенційних можливостей зростання його прибутку та рентабельності у майбутньому.	а) Оцінка виконання плану за показниками доходів діяльності банку. (б) Загальний аналіз доходів, витрат і прибутку. (в) Факторний аналіз доходів та витрат в цілому та за видами доходів і витрат. (г) Аналіз формування прибутку. (д) Аналіз розподілу чистого прибутку за напрямками його використання. (е) Факторний аналіз прибутку. (ж) Коефіцієнтний аналіз доходів.
2. Об'єкти і суб'єкти аналізу та прогнозування доходів	
2.1. Об'єкти	2.2. Суб'єкти
(а) Доходи в цілому та за видами. (б) Витрати в цілому та за видами.	(а) Вищі посадові особи банку.

(в) Прибуток в цілому та за його складовими. (г) Фактори, що вплинули на утворення доходів. (д) Фактори, що вплинули на утворення витрат. (е) Фактори, що вплинули на утворення прибутку. (ж) Функції управління фінансовими результатами банку.	(б) Бухгалтерська та економічна служби банку. (в) Керівники функціональних та структурних підрозділів банку. (г) Власники та акціонери банку. (д) Зовнішні користувачі інформації.
3. Інформаційне забезпечення аналізу та прогнозування доходів	
3.1. Зовнішня інформація	3.2. Внутрішня інформація
(а) Правова. (б) Директивна. (в) Нормативно-довідкова.	(а) Планова. (б) Фактографічна
4. Методичні прийоми обробки первинної (вхідної) інформації	
4.1. Економіко-логічні методи	4.2. Економіко-математичні методи
(а) Групування. (б) Порівняння. (в) Розрахунок відносних показників. (г) Розрахунок середніх показників. (д) Деталізація. (е) Елімінування (ж) Методи детермінованого факторного аналізу.	(а) Методи обробки динамічних рядів. (б) Методи регресійно-кореляційного аналізу. (в) Методи моделювання доходів.
5. Узагальнення і реалізація результатів аналізу та прогнозування доходів	
(а) Систематизація інформації. (б) Кількісна оцінка втрачених прибутків. (в) Кількісна оцінка потенційного збільшення прибутків. (г) Оцінка вірогідності прогнозованих доходів. (д) Розробка багатоваріантних заходів щодо поліпшення доходів діяльності комерційного банку у майбутньому періоді. (е) Оформлення результатів аналізу та прогнозу і передача їх в управлінські структури для реалізації запропонованих заходів.	(а) Оцінка варіантів заходів поліпшення доходів діяльності банку з точки зору найбільшої відповідності його фінансовій стратегії. (б) Вибір оптимального варіанту заходів щодо поліпшення доходів діяльності комерційного банку. (в) Прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанту заходів. (г) Доведення прийнятого рішення до виконавців. (д) Визначення термінів і забезпечення контролю за виконанням прийнятих управлінських рішень.

Джерело: [14].

Послідовна реалізація елементів наведеної вище організаційно-інформаційної моделі аналізу і прогнозування фінансових результатів діяльності банку за відсутності надзвичайних обставин забезпечує досягнення поставленої мети.

На особливу увагу заслуговує інформаційна компонента запропонованої моделі. В організаційно-інформаційній моделі економічну інформацію

класифіковано за ознакою середовища, у якому вона утворюється, що призводить до її розподілення на зовнішню та внутрішню. Подальша деталізація передбачає класифікацію економічної інформації за джерелами її формування та напрямками використання. Розподілення інформації за джерелами формування є надзвичайно важливим для ієрархічної побудови вхідних інформаційних потоків на основі взаємної підпорядкованості інформаційних джерел.

Отримання, обробка, передача та зберігання інформації щодо доходів передбачає застосування системи економічних показників. У наведеній вище організаційно-інформаційній моделі економічні показники розподілено на дві групи, які відображують рух інформаційних потоків у системі управління:

- абсолютні показники застосовуються переважно для передачі первинної (вхідної) інформації з метою кількісної оцінки параметрів досліджуваного об'єкту;
- відносні показники формуються внаслідок обробки первинної інформації і по відношенню до абсолютних є вторинними, такими, що утворюються у вихідних потоках Інформаційної системи управління.

Треба зауважити, що такий розподіл економічних показників є до деякої міри умовним і стосується, перш за все, фактографічної інформації. Що ж до правової, директивної, нормативно-довідкової інформації, то ряд первинних даних може передаватися за допомогою відносних показників (ставки податку, облікова ставка НБУ, нормативи фінансової стійкості тощо). Разом з тим, у вихідних інформаційних потоках трапляються абсолютні показники, що утворюються внаслідок економічної обробки інформації і характеризують сукупні доходи, сукупні витрати, прибуток банку, а також абсолютні відхилення цих та аналогічних показників від їх планових та попередніх значень.

Важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є методичне забезпечення аналізу та прогнозування фінансових результатів діяльності комерційного банку. Залежно від функцій управління, які інформаційно забезпечує економічний аналіз, методика аналізу фінансових результатів повинна мати розділи: оперативний аналіз та прогнозування доходів

Проведемо операційний аналіз доходів АТ «Ощадбанк».

Таблиця 3.2.

Динаміка та структура операційних доходів АТ «Ощадбанк»

Показник	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року		За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року		Відхилення	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне	відносне
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю:						
проценти за кредитами, наданими клієнтам	10649486	53,93	9625781	49,74	-1023705	-10,64
проценти за інвестиціями	2208188	11,18	968552	5,01	-1239636	-127,99
проценти за коштами в банках	101893	0,52	173946	0,90	72053	41,42
інші процентні доходи	6393	0,03	6281	0,03	-112	-1,78
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:						
проценти за інвестиціями	6781124	34,34	5915196	30,57	-865928	-14,64
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток:						
проценти за кредитами, наданими клієнтам		0,00	119501	0,62	119501	100,00
проценти за інвестиціями		0,00	2542159	13,14	2542159	100,00
Всього процентних доходів	19747084	100,00	19351416	100,00	-395668	-2,04

Джерело: [Додаток А].

Найбільшу частку у структурі операційних доходів займають проценти за кредитами, наданими клієнтам, при цьому динаміка цього показника є низхідною, відбулось його зменшення на 1023705 тис. грн у порівнянні з 2021 роком. В цілому операційні доходи АТ «Ощадбанк» у 2022 році зменшились на 395668 тис. грн. Відбулось це в основному за рахунок зменшення статті доходів за процентами, кредитами, наданими клієнтам та процентами за інвестиціями банку.

Таблиця 3.3.

Динаміка та структура комісійного доходу АТ «Ощадбанк»

Показник	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року		За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року		Відхилення	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсолютне	відносне
Операції з пластиковими картками	1670553	41,75	2592504	49,51	921951	35,56
Розрахунково- касові операції	2069083	51,71	2309893	44,11	240810	10,43
Операції з іноземною валютою	114591	2,86	130540	2,49	15949	12,22
Позабалансові операції	72515	1,81	68728	1,31	-3787	-5,51
Операції з цінними паперами	2477	0,06	2119	0,04	-358	-16,89
Інші	71878	1,80	132572	2,53	60694	45,78
Всього комісійних доходів	4001097	100,00	5236356	100,00	1235259	23,59

Джерело: [Додаток А].

Найбільшу частку у структурі комісійного доходу АТ «Ощадбанк» займає операції з пластиковими картками, зокрема і зросла ця стаття доходів на 921951 тис. грн у порівнянні з попереднім роком. В цілому, комісійні доходи зросли на 1235259 тис. грн за рахунок зростання доходів від операцій з пластиковими картками та розрахунково-касових операцій.

Прогнозування доходів АТ «Ощадбанк» проведемо за допомогою побудови тренду:

Рис. 3.1. Трендовий аналіз процентних доходів АТ «Ощадбанк»

Джерело: [Додаток А].

На 2023 рік можна спрогнозувати рівень процентних доходів АТ «Ощадбанк» у значенні:

$$y(11) = 2546,7 \cdot 11^2 + 71785 \cdot 11 + 2E+07 = 21\,097\,785,70 \text{ тис. грн}$$

Рис. 3.2. Трендовий аналіз процентних доходів АТ «Ощадбанк»

Джерело: [Додаток А].

На 2023 рік можна спрогнозувати рівень комісійних доходів АТ «Ощадбанк» у значенні:

$$y(11) = 27981 \cdot 11^2 - 223248 \cdot 11 + 4E+06 = 4929973,0 \text{ тис. грн}$$

На завершення оперативного аналізу доходів передбачається визначення і кількісна оцінка відхилень, які є наслідком операцій, здійснених протягом досліджуваного оперативного періоду. Тут переважає контроль дотримання термінів виплати процентів та повернення суми основного боргу за одержаними кредитами, термінів отримання суми основного боргу та процентних платежів за виданими кредитами. На цій стадії здійснюється оперативний аналіз і контроль банківських ризиків, до яких, перш за все, належать ризик неповернення, неповного або несвоєчасного повернення кредитного боргу та ризик неможливості відшкодування повної або часткової вартості зобов'язань банку. На завершення другої стадії аналітично-контрольного процесу дається заключна оцінка здійсненої операції: визначається законність операції на всіх етапах її реалізації; вносяться уточнення щодо її доцільності, виходячи з отриманих результатів; перевіряється правильність бухгалтерських записів щодо здійснених

за кожною операцією розрахунків; оцінюються фінансові результати кожної операції.

3.2 Організаційно-інформаційні засади контролю доходів банку

Оперативний контроль належать до підсистеми оперативного управління доходами діяльності АТ «Ощадбанк». Головною особливістю оперативного контролю є спрямованість його на забезпечення управління доходами безпосередньо перед здійсненням, у момент здійснення або після здійснення операцій. Наближеність до моменту здійснення операції дозволяє запобігти прийняття неправильних рішень та своєчасно виправити недоліки, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності як наслідок впливу різноманітних об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Як елемент системи контролю операційної діяльності АТ «Ощадбанк» оперативний контроль ґрунтується на даних первинного обліку і безпосередніх спостережень, спрямованих на фіксацію та кількісну і якісну оцінку відхилень визначених характеристик об'єкту дослідження від попередньо встановлених стандартів контролю.

Методику оперативного контролю спрямовано на перевірку правильності розрахунків доходів за даною операцією, оцінку дохідності активних операцій та за пасивними операціями. За попередньо розробленими і введеними у нормативну базу даних алгоритмами здійснюється перевірка правильності розрахунків суми і рівня доходів за активними операціями банку та суми. Основними видами доходів є доходи від операцій, пов'язаних з розміщенням фінансових ресурсів в активах банку. Пріоритети в оперативному контролі належать процентним доходам. Доходи АТ «Ощадбанк» від основних операцій досліджуються у межах загального аналізу доходу, а також за окремими операціями або групами аналогічних операцій, залежно від їх значимості у діяльності банку. Особлива увага приділяється процентним доходам від кредитних операцій на тій підставі, що вони є основним джерелом отримання прибутку АТ «Ощадбанк». За нормальних умов питома вага процентних доходів

складає 60 і більше відсотків сукупного доходу АТ «Ощадбанк». При контролі процентні доходи деталізуються за статтями доходів, категоріями позичальників, терміном наданого кредиту, ставками позикового процента тощо. При необхідності відповідна деталізація здійснюється і при контролі непроцентних доходів від основних операцій. Дохідність основних операцій АТ «Ощадбанк» визначається як відношення суми отриманого доходу до суми вкладених коштів. Виходячи з того, що фінансові операції мають різну тривалість у часі, для порівняння їх дохідності застосовують показники, які дозволяють урахувати період, протягом якого отримано дохід.

Внутрішній контроль доходів АТ «Ощадбанк» являє собою процес перевірки та забезпечення реалізації всіх управлінських рішень щодо його формування, розподілу та використання у банку. Призначенням контролю прибутку є оперативне порівняння основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою виявлення відхилень та визначення взаємозв'язку і взаємозалежності цих відхилень з метою впливу на ключові фактори нормалізації діяльності банку. Виходячи з цього, основними функціями контролю доходів АТ «Ощадбанк» є:

- спостереження за ходом реалізації фінансових планів;
- визначення ступеня відхилення фактичних результатів діяльності банку від запланованих;
- діагностування за розмірами відхилень серйозного погіршення фінансового стану банку та істотного зниження темпів його розвитку;
- розробка оперативних управлінських рішень щодо нормалізації діяльності банку відповідно до передбачених цілей і показників;
- коригування при необхідності окремих цілей і показників фінансового розвитку банку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов роботи банку.

Формування системи контролю доходів повинне базуватися на певних принципах, основними з яких є такі:

- спрямованість системи контролю на реалізацію розробленої фінансової стратегії. Для того, щоб бути ефективним, контроль доходів повинен мати стратегічний характер, тобто відповідати основним пріоритетам фінансового розвитку банку. Це означає цілеспрямоване обмеження тих показників, що підлягають контролю. Повний контроль над всіма поточними операціями банку недоцільний;

- багатфункціональність контролю. Контроль повинен забезпечувати контроль пріоритетних показників формування та використання доходів банку, передбачати можливість порівняння контрольних показників з середніми в галузі, забезпечувати взаємозв'язок контрольних фінансових показників з іншими показниками діяльності банку;

- орієнтованість контролю доходів на кількісні стандарти. Ефективність контролюючих дій значно зростає, якщо стандарти, що підлягають контролю, виражені кількісними показниками. Це не означає, що контроль не повинен охоплювати якісні аспекти – мова йде про те, що всі якісні аспекти повинні бути виражені в системі кількісних стандартів, що дозволить уникнути різного їх тлумачення;

- відповідність методів контролю доходів специфіці методів фінансового аналізу та фінансового планування. В процесі організації внутрішнього контролю доходів необхідно орієнтуватися на системи та методи фінансового планування, зокрема при підготовці стандартів контролю, та аналізу – при підготовці системи показників, що характеризують фактично досягнуті результати, та виявленні причин відхилень від стандартів;

- своєчасність операцій контролю. Своєчасність полягає не у високій швидкості або частоті здійснення контрольних функцій, а в адекватності періодів контрольних дій періодам здійснення окремих операцій, які найбільшою мірою впливають на формування фінансових результатів діяльності банку. Головна умова своєчасності контролю доходів полягає в тому, що він повинен мати характер “раннього попередження кризового розвитку”;

- простота форми контролю. Найпростіші форми та методи внутрішнього контролю доходів, що побудовані відповідно до його цілей, потребують менших зусиль і, як правило, більш економічні. Надмірна складність побудови контролю може бути незрозумілою, не підтриманою його операторами, а також потребуватиме суттєвого збільшення потоку інформації для його здійснення; · економічність контролю. Витрати на здійснення контролю повинні бути мінімальними з позиції адекватності їх отриманому ефекту. Це означає, що обсяг витрат з організації контролю прибутку не повинен перевищувати розмір того ефекту (зниження витрат, зростання доходів, зниження ризиків), що досягається в процесі його здійснення.

З урахуванням вищеперерахованих принципів контроль доходів доцільно поділити на такі основні етапи (рис. 2.7).

Рис. 3.3. Основні етапи побудови системи контролю АТ «Ощадбанк»

Джерело: [6].

На першому етапі відбувається визначення об'єкта контролю. Об'єктом контролю доходів є управлінські рішення за основними аспектами формування, розподілу та використання доходів банку. На другому етапі відбувається визначення видів та сфери контролю. Відповідно до концепції побудови системи контролю він розподіляється на такі основні види:

- стратегічний контроль;
- поточний контроль;

- оперативний контроль.

Наступний етап передбачає формування системи пріоритетів контрольних показників. Всю систему показників, що входять у сферу кожного виду контролю, доцільно ранжувати за ступенем значущості. В процесі такого ранжування обираються пріоритети першого рівня як найбільш важливі з контрольних показників даного виду контролю. Потім формується система пріоритетів другого рівня, показники якого знаходяться у факторному зв'язку з показниками пріоритетів першого рівня. Аналогічно формується система пріоритетів третього та наступних рівнів. Такий підхід до формування системи контрольних показників в подальшому полегшить виявлення причин відхилення фактичних величин від передбачених відповідними завданнями.

При формуванні системи пріоритетів необхідно враховувати, що вони можуть мати різний характер для окремих типів центрів відповідальності; для окремих напрямків фінансової діяльності; для різних аспектів формування, розподілу та використання прибутку. Однак при цьому повинна бути забезпечена як ієрархічна порівнянність всіх контрольних показників за банком в цілому, так і їх зведення за окремими напрямками фінансової діяльності.

Після визначення та ранжування переліку контрольних фінансових показників виникає необхідність встановлення кількісних стандартів за кожним з них. Такі стандарти можуть визначатися як в абсолютних, так і у відносних показниках. Крім того, такі кількісні стандарти можуть мати стабільний або змінний характер. Змінні кількісні стандарти можуть використовуватися при контролі показників гнучких бюджетів, для коригування стандартів при зміні облікової ставки, темпів інфляції та в інших випадках. Стандартами є цільові показники фінансової політики, показники поточних планів та бюджетів, система встановлених банком норм та нормативів.

Наступний етап контролю – побудова системи моніторингу показників, що належать до контролю. Система моніторингу складає основу контролю, найбільш активну частину його механізму. Система фінансового моніторингу являє собою розроблений у банку механізм постійного спостереження за

контрольними показниками формування та використання прибутку, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від передбачених та виявлення причин цих відхилень.

Процес формування системи моніторингу контрольних фінансових показників охоплює такі основні етапи:

1) побудова системи інформативних звітних показників за кожним видом контролю, який являє собою первинну інформаційну базу спостереження, необхідну для наступного розрахунку агрегованих за банком окремих аналітичних абсолютних та відносних фінансових показників, що характеризують рівень формування та використання доходів банку;

2) розробка системи узагальнюючих (аналітичних) показників, що відображають фактичні результати досягнення передбачених кількісних стандартів контролю, що здійснюється відповідно до системи контрольних показників. При цьому забезпечується повна порівнянність кількісного вираження встановлених стандартів та контрольних фінансових показників. У процесі розробки такої системи будуються алгоритми розрахунку окремих узагальнюючих (аналітичних) показників з використанням первинної інформаційної бази спостереження та методів фінансового аналізу;

3) визначення структури та показників форм контрольних звітів виконавців з метою формування системи носіїв контрольної інформації. Для забезпечення ефективності контролю така форма звіту повинна бути стандартизована і містити таку інформацію:

- фактично досягнуте значення контрольного показника в порівнянні з передбаченим;
- величину відхилення фактично досягнутого значення контроль- ного показника від передбаченого;
- факторний аналіз величини відхилення, якщо контрольний показник можна кількісно розділити на окремі складові;
- пояснення причин негативних відхилень за показником в цілому та окремими його складовими;

- визначення осіб, винних в негативному відхиленні показника, якщо це відхилення спричинене внутрішніми факторами діяльності підрозділу, філії та банку в цілому;

4) визначення контрольних періодів за кожним видом контролю та кожною групою контрольних показників. Конкретизація контрольного періоду за видами контролю та групами показників визначається терміновістю реагування, яка необхідна для ефективного управління доходами у АТ «Ощадбанк». З урахуванням цього принципу доцільно виділити:

- щотижневий (декадний) контрольний звіт;
- щомісячний контрольний звіт;
- квартальний контрольний звіт.

Перед проведенням аналізу виявлених відхилень необхідно з'ясувати, дане відхилення випадкове чи регулярне. Якщо відхилення має разовий характер і не відіграє значної ролі в досягненні цільових планових показників, виконувати його аналіз, оцінку і коригування нераціонально.

Відхилення фактичних величин від планових можуть виникати за всіма параметрами, встановленими у бюджеті банку, а саме:

- за вартісними параметрами (зовнішні і внутрішні доходи, залучення та розміщення ресурсів та ін.);
- за параметрами фінансової структури (нові центри фінансової відповідальності, співвідношення у фінансовій структурі груп центрів фінансової відповідальності різних типів та ін.);
- за часовими параметрами (день, тиждень, місяць, квартал, рік та ін.).

Оцінка відхилень фактичних показників від встановлених, як правило, проводиться за допустимими межами, за впливом на доходи.

При аналізі відхилень за допустимими межами всі відхилення розподіляються на такі групи:

- 1) позитивні відхилення (фактичний дохід перевищує запланований);
 - 2) негативні відхилення (фактичний дохід менший від запланованого):
- негативне допустиме відхилення;

- негативне критичне відхилення.

Для проведення такої градації встановлюється критерій критичних відхилень, який може бути диференційований за контрольними періодами. Аналіз відхилень здійснюється при умові, що відхилення певного параметра виходить за встановлені допустимі межі. Наприклад, якщо допустиму межу відхилень встановлено за досліджуваною статтею бюджету за кожен місяць на рівні 5 %, то аналізуються та коригуються значення статті за ті місяці, в яких відхилення перевищує встановлену величину.

Системі управління доходами банку притаманний високий динамізм, що враховує зміни факторів зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу, форм організації та управління банком, фінансового стану та інших параметрів функціонування банку. Всі управлінські рішення у сфері формування доходів тісно взаємопов'язані і безпосередньо та опосередковано впливають на кінцеві результати управління прибутком. Виходячи з цього, управління процесом формування прибутку у банку повинне розглядатися як система послідовних дій, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких забезпечує результативність формування прибутку банку в цілому.

Особливо актуальним при цьому стає аналіз формування доходів як одного з головних напрямків управління прибутком, результати якого дозволяють менеджерам банку планувати (прогнозувати) напрямки діяльності АТ «Ощадбанк» з урахуванням можливих шляхів підвищення їх ефективності.

ВИСНОВКИ

Основою ефективної діяльності банку є доходи, які він одержує протягом визначеного періоду. Доходи банку складають сукупний (валовий) дохід, величина якого залежить від обсягу та вартості послуг, наданих банком за відповідний період.

Банк для визнання доходу застосовує п'яти крокову модель аналізу: ідентифікувати договір; ідентифікувати окремі зобов'язання до виконання в межах укладеного договору; визначити ціну договору; розподілити ціну договору між зобов'язаннями до виконання; визнати дохід, коли (або в міру того, як) виконується зобов'язання до виконання. Доходи, які визнані банком, від здійснення банківської діяльності згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» та від іншої діяльності, що здійснюється відповідно до законодавства України, з метою відображення їх у фінансовій звітності слід розглядати як доходи і витрати, отримані в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності банку.

В умовах ринкової економіки ефективність управління такими динамічними об'єктами, як доходи можна забезпечити тільки шляхом реалізації системного підходу до побудови їх обліку, аналізу і контролю на основі застосування сучасних інформаційних технологій. Теоретичні дослідження проблеми обліку та аналізу доходів банку можна оцінити як такі, що створюють необхідні умови для реалізації комплексної побудови системи обліку та аналізу доходів, витрат і прибутку на основі сучасних концептуальних підходів. Організація обліку і аналізу фінансової діяльності комерційних банків України в умовах сучасних інформаційних технологій передбачає створення базових компонентів обчислювальної мережі банку, якими є автоматизовані робочі місця (АРМ) працівників банку, у першу чергу, АРМ бухгалтера.

Можна охарактеризувати фінансовий стан банку АТ «Ощадбанк» як добрий, про що свідчить поступове збільшення таких показників як капітал

банку, збільшення кредитного портфеля банку, розширення клієнтської бази. В звітному періоді банк продовжував обслуговувати в першу чергу населення, що забезпечувало йому провідну позицію на ринку роздрібних банківських послуг. Для утримання лідируючих позицій з обслуговування розрахунково-касових операцій корпоративних клієнтів протягом даного періоду було розроблено нові економічно обґрунтовані підходи в тарифній політиці, що дозволило підвищити мобільність управління цінами на продукти та послуги корпоративного бізнесу. Залучення грошових коштів відбувалось шляхом забезпечення конкурентоспроможності депозитних продуктів корпоративного бізнесу. На фоні проблем з ліквідністю у банківському секторі АТ «Ощадбанк» намагався обмежити залучення депозитів до запитання та збільшення обсягів строкових депозитів розміщених на максимально довгі строки.

Організація бухгалтерського обліку доходів діяльності АТ «Ощадбанк» на даний момент ґрунтується на основних організаційно-методичних принципах бухгалтерського обліку і фінансової звітності та заслуговує на високу оцінку. Разом з тим, підсистема управлінського обліку доходів потребує деталізації та удосконалення відповідно до особливостей законодавства України і інформаційних потреб банку в умовах ринкової економіки.

Організація і зміст управлінського обліку доходів АТ «Ощадбанк» визначається інформаційними потребами управління і являє собою процес визнання, вимірювання, накопичення, підготовки, аналізу, інтерпретації та передачі відповідної інформації, на основі якої приймаються управлінські рішення та реалізуються функції управління доходами доходів АТ «Ощадбанк». На основі інформації, що надходить з підсистеми управлінського обліку здійснюються організація, регулювання та координація фінансово-господарських процесів, мотивація, попередній та поточний контроль доходів, заключний контроль фінансових результатів, планування та прогнозування доходів АТ «Ощадбанк».

На відміну від бухгалтерського обліку, всі рахунки якого відокремлено у класі 8, управлінський облік доходів та витрат можна розглядати як логічне

продовження бухгалтерського обліку, що реалізується шляхом подальшої деталізації рахунків основного плану залежно від потреб управління, які виникають у процесі оперативної діяльності.

Економічний аналіз і прогнозування мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо операційної діяльності АТ «Ощадбанк» з метою оцінки її доцільності, правомірності та ефективності стосовно економічних ситуацій, які є причиною цієї діяльності. Це означає, що формування методики аналізу і прогнозування доходів вимагає конкретизації складових аналітичного процесу у межах організаційно-інформаційної моделі відповідно до причин здійснення окремих видів банківських операцій.

Системі управління доходами банку притаманний високий динамізм, що враховує зміни факторів зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу, форм організації та управління банком, фінансового стану та інших параметрів функціонування банку. Всі управлінські рішення у сфері формування доходів тісно взаємопов'язані і безпосередньо та опосередковано впливають на кінцеві результати управління прибутком. Виходячи з цього, управління процесом формування прибутку у банку повинне розглядатися як система послідовних дій, що забезпечує розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких забезпечує результативність формування прибутку банку в цілому. Особливо актуальним при цьому стає аналіз формування доходів як одного з головних напрямків управління прибутком, результати якого дозволяють менеджерам банку планувати (прогнозувати) напрямки діяльності АТ «Ощадбанк» з урахуванням можливих шляхів підвищення їх ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : навч. підручник К. : КНЕУ, 2014. 500 с.
2. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності; За ред. А. М. Герасимовича. Вид. 2-ге, без змін. К.: КНЕУ, 2006. 600 с.
3. Гладких Д. Основні складові доходів і витрат українських банків. Вісник Національного Банку України. 2013. № 5 (207) С. 22—33.
4. Дудченко В. Ю. Етапи формування та сучасні проблеми розвитку банківської системи України. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2014. Вип. 40. С. 99-108
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Зоря О. П. Методологічні засади формування інформації про доходи, витрати, фінансові результати звітних сегментів та її розкриття у фінансовій звітності банківської установи. Науково-практичний журнал Інвестиції: практика та досвід Київ. 2018. № 15.С. 29 – 32.
7. Зоря О. П. Особливості обліку та аналізу процентних та комісійних доходів банку. Ефективна економіка. 2013. №9 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2363>
8. Камінська М. Б. Особливості організації обліку доходів і витрат у банках. Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. 2015. № 2(2). С. 147-153.
9. Корпанюк Т. М., Марченко С. О. Правила обліку нарахування доходів і витрат комерційних Банків України. Науковий вісник Ужгородського Національного університету. 2017. №13. С. 132-135.
10. Криклій О. А. Управління прибутком банку: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. 136 с.

11. Макаренко Ю.П., Мороховець К.С. Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків України. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 10. С. 15-19.
12. Марченко К.А. Управління доходами комерційного банку: сутність та особливості. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2018. № 4. С. 201-205.
13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
14. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: навч.-метод. посібник. для самот.вивч.дисц. / І.М. Парасій-Вергуненко. К.:КНЕУ, 2003. 347 с.
15. Петраковська О. В. Теоретико-методичні аспекти аналізу фінансових результатів діяльності банків. Формування ринкових відносин в Україні. 2009. № 3 (94). С. 145-149.
16. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення:01.07.2021. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
17. Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова від 24.10.2011 № 373. Дата оновлення: 13.05.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11#Text>
18. Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України: Постанова від 04.07.2018 № 75. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18#Text>
19. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України: Постанова Правління НБУ від 18.06.2003 №255. Дата оновлення:27.02.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Снігурська Л.П. Облік і аналіз доходів і витрат комерційного банку: Дис. канд. екон. наук: 08.06.04; Київський національний економічний ун-т. К., 2003. 282 с.
21. Стойко О. Я. Банківські операції : навч. посіб. К.: Економіка, 2004. 456 с.

22. Тітова Є. О. Доходи комерційного банку та джерела їх формування за умов впливу факторів ринкового середовища. Економіка. Фінанси. Право. 2016. № 3. С. 7-11
23. Юхимчук В.Д., Рендович П.М. Аналіз діяльності банківських установ на фінансовому ринку України . Інноваційна економіка. 2014. № 3. С. 203-207.

ДОДАТКИ

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

Консолідований звіт про управління

**Консолідована фінансова звітність разом
зі звітом незалежного аудитора**

за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ЗМІСТ

Стор.

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ

ЗВІТ НЕЗАЛЕЖНОГО АУДИТОРА

ЗАЯВА ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА СХВАЛЕННЯ
КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ 1

КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ:

Консолідований звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід	2-3
Консолідований звіт про фінансовий стан	4
Консолідований звіт про зміни у власному капіталі	5
Консолідований звіт про рух грошових коштів	6-7
Примітки до консолідованої фінансової звітності	8-103

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

ЗАЯВА ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КЕРІВНИЦТВА ЩОДО ПІДГОТОВКИ ТА СХВАЛЕННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ

Керівництво несе відповідальність за підготовку консолідованої фінансової звітності, яка достовірно відображає фінансовий стан акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» (надалі – «Банк») та компаній, які контролюються Банком (надалі разом – «Група») станом на 31 грудня 2022 року, а також результати її діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі за рік, що закінчився цією датою, а також за розкриття основних принципів облікової політики та іншої пояснювальної інформації відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (надалі – «МСФЗ»).

При підготовці консолідованої фінансової звітності керівництво несе відповідальність за:

- забезпечення правильного вибору та застосування принципів облікової політики;
- представлення інформації, у т.ч. даних про облікову політику, у формі, що забезпечує прийнятність, достовірність, співставність та зрозумілість такої інформації;
- розкриття додаткової інформації у випадках, коли виконання вимог МСФЗ є недостатнім для розуміння користувачами звітності того впливу, який ті чи інші угоди, а також інші події чи умови, здійснюють на фінансовий стан та фінансові результати діяльності Банку;
- ствердження про дотримання вимог МСФЗ, за умови, що будь-які суттєві відхилення розкриті та роз'яснені в консолідованій фінансовій звітності; та
- оцінку здатності Банку продовжувати свою діяльність в майбутньому.

Керівництво також несе відповідальність за:

- створення, впровадження та підтримання у всіх підрозділах Банку ефективної та надійної системи внутрішнього контролю;
- ведення обліку у формі, яка б дозволяла розкрити та пояснити угоди Банку, а також надати на будь-яку дату інформацію з достатньою точністю про фінансовий стан Банку і забезпечити відповідність консолідованої фінансової звітності Банку вимогам МСФЗ;
- ведення бухгалтерського обліку у відповідності до законодавства України;
- застосування обґрунтовано доступних заходів щодо збереження активів Банку; та
- запобігання і виявлення випадків шахрайства та інших порушень.

Консолідована фінансова звітність Банку за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року, була схвалена до випуску 18 липня 2023 року Правлінням Банку.

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за амортизованою вартістю та за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	5	18 981 901	17 809 587
Процентні доходи за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	5	3 566 906	3 542 954
Процентні витрати	5	(7 564 688)	(7 989 345)
Чистий процентний дохід		14 984 119	13 363 196
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	29	(11 039 456)	(1 838 786)
Чистий процентний дохід після (формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		3 944 663	11 524 410
Комісійні доходи	6	9 386 584	9 802 378
Комісійні витрати	6	(3 447 839)	(3 597 784)
Операції з іноземною валютою, нетто		1 234 118	199 216
Чистий (збиток)/прибуток від переоцінки іноземної валюти		(3 588 937)	682 879
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	7	8 321 816	(5 330 992)
(Формування)/розформування резерву під очікувані кредитні збитки за іншими фінансовими активами і гарантіями	29	(304 573)	(233 938)
(Формування)/розформування резерву під збитки від знецінення нефінансових активів		(3 048)	(9 140)
Доходи/(витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(3 321)	9 300
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		903	2 351
Інші доходи		547 691	370 291
Інші витрати		(245 316)	(22 219)
Чистий прибуток/(збиток) від модифікації фінансових активів	29	(603 165)	(748 303)
Чистий непроцентний дохід		11 294 913	1 124 039
Операційні доходи		15 239 576	12 648 449
Витрати на виплати працівникам	8	(8 145 471)	(6 313 172)
Амортизаційні витрати	8	(1 833 746)	(1 861 325)
Інші адміністративні та операційні витрати	8	(4 628 921)	(3 422 073)
Прибуток від операційної діяльності		631 438	1 051 879
Прибуток/(збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4 547	-
Прибуток до оподаткування		635 985	1 051 879
Відшкодування з податку на прибуток	9	2 357	2 338
Чистий прибуток за рік		638 342	1 054 217
Чистий прибуток за рік, що відноситься до:			
Акціонера Банку		638 754	1 054 540
Неконтрольованої частки участі		(412)	(323)

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ПРИБУТКИ ТА ЗБИТКИ ТА ІНШИЙ СУКУПНИЙ ДОХІД
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(у тисячах гривень)

Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Чистий прибуток за рік	638 342	1 054 217
Інші сукупні доходи/(витрати)		
Статті, які в подальшому не будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків:		
Чистий прибуток від переоцінки акцій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	140 382	(2 779)
Чиста зміна резерву переоцінки майна за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(82 486)	(2 038)
Статті, які в подальшому будуть рекласифіковані у склад прибутків та збитків, після оподаткування:		
Курсові різниці від перерахунку іноземного підрозділу у валюту звітності	1 068	(114)
Чиста зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід за вирахуванням ефекту відстроченого податку на прибуток	(86 383)	(286 749)
Чиста сума резерву переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, перекласифікована в прибутки і збитки	1 188	3 776
Інші сукупні доходи/(витрати) за рік	(26 231)	(287 904)
Всього сукупний дохід за рік	612 111	766 313
Загальний сукупний дохід за рік, що відноситься до:		
Акціонера Банку	612 523	766 636
Неконтрольованої частки участі	(412)	(323)

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2022 року	31 грудня 2021 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	28 376 712	19 001 319
Кредити, надані клієнтам	12	83 215 595	74 754 086
Інвестиції	13	143 398 851	128 686 039
Інвестиційна нерухомість	14	626 789	633 099
Основні засоби	15	6 521 344	6 947 115
Нематеріальні активи	15	2 106 476	2 049 509
Передплата з податку на прибуток		470 943	417 175
Інші фінансові активи	16	1 319 773	468 886
Інші нефінансові активи	16	3 237 587	2 014 206
Всього активів		269 274 070	234 971 434
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання			
Кошти банків	17	543 326	7 608 283
Рахунки клієнтів	18	233 940 309	191 452 639
Випущені єврооблігації	19	6 041 534	7 908 096
Інші запозичені кошти	20	2 676 153	2 818 312
Забезпечення	21	1 179 977	829 107
Інші фінансові зобов'язання	21	606 965	534 499
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 290 000	880 297
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	97 833	173 704
Субординований борг	22	716 442	878 960
Всього зобов'язань		247 092 539	213 083 897
Власний капітал			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Непокритий збиток		(29 777 746)	(30 106 919)
Резерв переоцінки будівель		1 473 482	1 564 504
Кумулятивна сума курсових різниць		2 537	1 469
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		60 894	146 089
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		684 601	544 219
Неконтрольована частка участі		12 783	13 195
Всього власного капіталу		22 181 531	21 887 537
Всього зобов'язань та власного капіталу		269 274 070	234 971 434

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

Примітки на сторінках 8-103 є невід'ємною частиною цієї консолідованої фінансової звітності

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ЗМІНИ У ВЛАСНОМУ КАПІТАЛІ
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

Від імені Правління:

Голова Правління
18 липня 2023 року

Головний бухгалтер
18 липня 2023 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Рух грошових коштів від операційної діяльності			
Проценти отримані		17 915 815	19 231 206
Проценти сплачені		(7 482 139)	(8 207 820)
Комісійні доходи отримані		9 385 209	9 784 212
Комісійні витрати сплачені		(3 447 688)	(3 597 784)
Операції з іноземною валютою		1 234 118	199 216
Операції з похідними фінансовими інструментами, що оцінюються за справедливою вартістю з переоцінкою через прибуток або збиток	7	(501)	2 564
Інші доходи		190 236	195 710
Витрати на утримання персоналу сплачені		(8 001 031)	(6 248 963)
Операційні витрати сплачені		(4 175 583)	(3 426 669)
Рух грошових коштів від операційної діяльності до змін в операційних активах та зобов'язаннях		5 618 436	7 931 672
<i>Зміни в операційних активах та зобов'язаннях</i>			
<i>Зменшення/(збільшення) операційних активів:</i>			
Кредити, надані клієнтам		(12 314 884)	(14 467 349)
Інші активи:			
Інші фінансові активи		(752 726)	(10 980)
Інші нефінансові активи		94 576	709 683
<i>Збільшення/(зменшення) операційних зобов'язань:</i>			
Кошти банків		(7 099 625)	1 798 477
Рахунки клієнтів		28 928 353	9 116 475
Інші зобов'язання:			
Інші фінансові зобов'язання		(37 130)	61 381
Інші нефінансові зобов'язання		80 902	43 302
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від операційної діяльності до сплати податку на прибуток		14 517 902	5 182 661
Податок на прибуток (сплачений)/відшкодований		(53 770)	(141 956)
Чисте (вибуття)/надходження грошових коштів від операційної діяльності		14 464 132	5 040 705
Рух грошових коштів від інвестиційної діяльності			
Придбання інвестицій		(3 864 800 137)	(2 472 948 491)
Надходження від реалізації та погашення інвестицій		3 864 596 399	2 468 625 578
Придбання основних засобів		(2 446 756)	(547 486)
Надходження від продажу основних засобів		22 018	25 519
Придбання нематеріальних активів		(404 694)	(533 695)
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від інвестиційної діяльності		(3 033 170)	(5 378 575)
Рух грошових коштів від фінансової діяльності			
Надходження інших запозичених коштів	20	540 000	-
Погашення субординованого боргу	22	(356 201)	(345 470)
Погашення інших запозичених коштів	20	(1 193 210)	(1 221 165)
Погашення зобов'язань за договорами оренди	21	(160 643)	(197 119)
Погашення випущених єврооблігацій	19	(3 949 410)	(3 265 654)
Виплата частки прибутку на основі фінансового результату року	23	(318 117)	(832 903)
Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від фінансової діяльності		(5 437 581)	(5 862 311)

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ"

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ
ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2022 РОКУ (ПРОДОВЖЕННЯ)
(у тисячах гривень)

	Примітки	За рік, що закінчився 31 грудня 2022 року	За рік, що закінчився 31 грудня 2021 року
Вплив зміни валютних курсів на залишок грошових коштів та їх еквівалентів		3 501 703	(1 354 303)
Готівкові кошти на тимчасово окупованих територіях		(106 909)	-
Вплив очікуваних кредитних збитків на грошові кошти та їх еквіваленти		(12 782)	2 604
Чисте збільшення/(зменшення) грошових коштів та їх еквівалентів		9 375 393	(7 551 880)
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок періоду	11	19 001 319	26 553 199
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду	11	28 376 712	19 001 319

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
18 липня 2023 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
18 липня 2023 року